

BIULETYN

CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

1980

Warszawa, dnia 7 maja 1980 r.

Nr 4-5

SPIS TREŚCI

Dział A

- Poz. 11 — uchwała Centralnej Rady Związków Zawodowych z dnia 25 lutego 1980 r. o zadaniach związków zawodowych w realizacji programu VIII Zjazdu PZPR 18

DZIAŁ B

- Poz. 12 — ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska 19
„ 13 — ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy — Kodeks postępowania administracyjnego 22
„ 14 — rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1979 r. w sprawie ustalenia warunków wymaganych do uzyskania emerytury przez pracowników Najwyższej Izby Kontroli oraz okręgowych urzędów kontroli 26
„ 15 — rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 12 grudnia 1979 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia 26
„ 16 — rozporządzenie Ministra Przemysłu Maszyn Ciężkich i Rolniczych z dnia 21 stycznia 1980 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w stocznjach morskich przy budowie i remoncie jednostek pływających 29
„ 17 — zarządzenie Nr 22 Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 24 grudnia 1979 r. w sprawie zasad tworzenia i gospodarowania funduszem płac oraz premiovania pracowników jednostek przemysłu drobnego 37

DZIAŁ A

11.

UCHWAŁA CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

z dnia 25 lutego 1980 r.

o zadaniach związków zawodowych w realizacji programu VIII Zjazdu PZPR

Plenum Centralnej Rady Związków Zawodowych z pełną aprobatą przyjmuje program uchwalony przez VIII Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i uznaje go jako wytyczne działania dla wszystkich instancji i ogniw ruchu zawodowego.

Jest to program, który zapewnia harmonijny rozwój społeczno-ekonomiczny Polski w latach osiemdziesiątych, ofensywnie wychodzi naprzeciw zaistniałym trudnościom, wskazując jak skutecznie je przezwyciężać. Jego celem nadrzędnym jest coraz pełniejsze zaspokajanie materialnych i duchowych potrzeb społeczeństwa. Jest to program, który w pełni odpowiada najżywościjszym interesom ludzi pracy i ich rodzin.

Plenum zwraca się do wszystkich związkowców, aby powszechnym udziałem w wyborach do Sejmu i rad narodowych zmanifestowali swe poparcie oraz niezłomną wolę realizacji tego programu, stanowiącego podstawę platformy wyborczej Frontu Jedności Narodu.

Plenum zobowiązuje instancje i organizacje związkowe, do bezzwłocznego podjęcia działań zapewniających aktywny udział ruchu zawodowego, wszystkich ludzi pracy w realizacji uchwał VIII Zjazdu.

Zgodnie ze wskazaniem Zjazdu inicjatywę i aktywność organizacji związkowych kierować należy na:

— realizację społecznej polityki partii i państwa oraz sprawiedliwy podział świadczeń socjalnych;

— stałą poprawę warunków socjalno-bytowych załóg oraz warunków bezpieczeństwa pracy i ochronę zdrowia pracujących;

— rozwijanie i doskonalenie społecznych czynników wzrostu aktywności produkcyjnej załóg, podniesienia jakości pracy i efektywności gospodarowania;

— utrwalenie znajomości przepisów kodeksu pracy i ich przestrzeganie w celu umacniania zasady jedności praw i obowiązków;

— podnoszenie roli i rangi samorządu robotniczego we współzarządzaniu zakładem pracy i eliminowaniu zjawisk zakłócających sprawne funkcjonowanie przedsiębiorstwa;

— stałe umacnianie więzi związków zawodowych

z załogami, głębsze poznawanie nurtujących je problemów, zapobieganie przyczynom napięć i konfliktów.

Należy zapewnić, aby doniosłe treści i decyzje Zjazdu przyswojone zostały przez cały aktyw związkowy i wszystkich związkowców, aby w oparciu o te treści każdy członek załogi mógł określić swoje miejsce i zadania w ich realizacji. W tym celu należy wykorzystać wszystkie formy szkolenia związkowego i edukacji ekonomicznej, związkową działalność ideowo-wychowawczą i kulturalno-oświatową, prasę związkową i zakładową, zakładowe rozgłoszenie i radiowęzły.

Zadania wynikające z uchwał Zjazdu powinny stać się główną treścią prowadzonej obecnie kampanii sprawozdawczo-wyborczej w związkach zawodowych i stanowić podstawę do opracowania programów działania organizacji związkowych, instancji branżowych i terenowych.

Plenum zaleca, aby uchwały VIII Zjazdu partii przyjąć jako podstawę do opracowywania projektów dokumentów programowych na IX Kongres Związków Zawodowych.

Polski ruch związkowy udziela pełnego poparcia rezolucji VIII Zjazdu o zachowanie pokoju, przerwanie wyścigu zbrojeń i kontynuowanie polityki odprężenia. Stanowi ona niezwykle ważny wkład w umocnienie bezpieczeństwa międzynarodowego, przyczynia się do podnoszenia autorytetu Polski w świecie. Naszym zadaniem jest jak najszersze propagowanie w międzynarodowym ruchu związkowym przyjętej przez ONZ rezolucji o wychowaniu społeczeństw w duchu pokoju.

W chwili obecnej szczególnego znaczenia nabiera mobilizowanie klasy robotniczej Europy na rzecz poparcia inicjatywy zwołania w Warszawie konferencji w sprawach rozbrojenia.

Będziemy umacniać jedność działania ludzi pracy w utrwalaniu pokoju i bezpieczeństwa, w rozwoju wszechstronnej współpracy między narodami.

Naszą codzienną pracą dokumentować będziemy niezłomną wolę budowania silnej, bezpiecznej, żyjącej w pokoju Polski Ludowej.

DZIAŁ B

12.

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1980 r.

o ochronie i kształtowaniu środowiska(Dziennik Ustaw z dnia 11 lutego 1980 r. Nr 3, poz. 6)
(Wyciąg)

Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska stanowiącego dobro ogólnonarodowe oraz tworzy warunki sprzyjające urzeczywistnieniu prawa obywateli do wszechstronnego korzystania z wartości środowiska.

Kierując się powyższymi zasadami konstytucyjnymi uznaje się za niezbędne:

— kształtowanie środowiska zgodnie z potrzebami społeczeństwa i gospodarki narodowej,

— zharmonizowanie rozwoju sił wytwórczych, nauki i techniki z potrzebami ochrony środowiska,

— określenie środków prawnych zapewniających korzystanie ze środowiska zgodnie z potrzebami społecznymi,

— uczynienie z zadań mających na celu ochronę środowiska obowiązku organów państwowych, jednostek państwowych, organizacji spółdzielczych, społecznych i zawodowych,

— ochronę środowiska przez każdego obywatela i w związku z tym stanowi się, co następuje:

DZIAŁ I**Przepisy ogólne****Rozdział 1****Zasady ogólne**

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska, zmierzające do zapewnienia współczesnemu i przyszłym pokoleniom korzystnych warunków życia oraz realizacji prawa do korzystania z zasobów środowiska i zachowania jego wartości.

2. Środowiskiem w rozumieniu ustawy jest ogół elementów przyrodniczych, w szczególności powierzchnia ziemi łącznie z glebą, kopaliny, wody, powietrze atmosferyczne, świat roślinny i zwierzęcy, a także krajobraz, znajdujący się zarówno w stanie naturalnym, jak też przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Art. 2. 1. Ochrona środowiska polega na działaniu lub zaniechaniu umożliwiającym zachowanie bądź przywrócenie równowagi przyrodniczej koniecznej do osiągnięcia celu, o którym mowa w art. 1 ust. 1. Ochrona ta wyraża się w szczególności w:

1) racjonalnym kształtowaniu środowiska,

2) racjonalnym gospodarowaniu zasobami przyrodniczymi,

3) przeciwdziałaniu lub zapobieganiu szkodliwym wpływom na środowisko, powodującym jego zniszczenie, lub charakteru elementów przyrodniczych,

4) przywracaniu do stanu właściwego elementów przyrodniczych.

2. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi środowiska polega w szczególności na:

1) korzystaniu z zasobów tylko w zakresie uzasadnionym interesem społecznym, przy ocenie którego uwzględnia się, obok wskazań długookresowego, kompleksowego rachunku ekonomicznego, także inne niż gospodarcze znaczenie tych zasobów dla równowagi przyrodniczej i dla warunków życia ludzi,

2) zapewnieniu pierwszeństwa przedsięwzięciom umożliwiającym oszczędne wykorzystanie zasobów, zwłaszcza w drodze powtórnego lub wielokrotnego ich wykorzystywania w procesach gospodarczych,

3) niepogarszaniu stanu środowiska.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) równowadze przyrodniczej — rozumie się przez to stan, w którym istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu na określonym obszarze — człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej,

2) zasobach przyrodniczych środowiska — rozumie się przez to zasoby elementów przyrodniczych, o których mowa w art. 1 ust. 2,

3) kształtowaniu środowiska — rozumie się przez to oddziaływanie na środowisko, mające na celu uzyskanie zamierzonych efektów społecznych lub gospodarczych, z równoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej, a zwłaszcza warunków do odnawiania się zasobów,

4) ściekach — rozumie się przez to substancje ciekłe, które wprowadzane bezpośrednio lub za pośrednictwem urządzeń kanalizacyjnych do wód albo do ziemi mogą je zanieczyszczać, zmieniać ich stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny albo działać niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy,

5) odpadach — rozumie się przez to zużyte przedmioty oraz substancje stałe, a także nie będące ściekami substancje ciekłe, powstające w związku z bytowaniem człowieka lub działalnością gospodarczą, nieprzydatne w miejscu lub czasie, w którym powstały i uciążliwe dla środowiska,

6) uciążliwościach dla środowiska — rozumie się przez to zjawiska fizyczne lub stany utrudniające życie albo dokuczliwe dla otaczającego środowiska, a zwłaszcza hałas, wibracje, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i zanieczyszczenie odpadami, przez szkodliwe uciążliwości dla środowiska rozumie się wymienione zjawiska lub stany o natężeniu utrudniającym życie albo dokuczliwe dla środowiska w stopniu powodującym zagrożenie zdrowia ludzi, uszkodzenie albo zniszczenie środowiska,

7) walorach krajobrazowych środowiska — rozumie się przez to wartości ekologiczne, estetyczne, widowiskowe i kulturowe terenu i związanych z nim elementów przyrodniczych, ukształtowanych przez siły przyrody lub w wyniku działalności człowieka,

8) jednostkach organizacyjnych — rozumie się przez to jednostki gospodarki uspołecznionej oraz jednostki nie będące jednostkami gospodarki uspołecznionej,

9) ministże — rozumie się przez to również kierownika urzędu centralnego,

10) przepisach o ochronie środowiska — rozumie się przez to także inne przepisy regulujące sprawy ochrony środowiska lub jego elementów przyrodniczych.

Art. 4. Z zasobów przyrodniczych środowiska, służących zaspokojeniu potrzeb społeczno-gospodarczych, można korzystać wyłącznie w zakresie ustalonym w narodowych planach społeczno-gospodarczych i w planach zagospodarowania przestrzennego oraz przepisach o ochronie środowiska.

Art. 5. 1. Ochrona środowiska stanowi istotny element polityki społeczno-gospodarczej Państwa. Zadania związane z ochroną środowiska są ujmowane w narodowych planach społeczno-gospodarczych i w planach zagospodarowania przestrzennego, w aktach normatywnych oraz uwzględniane w działalności organów państwowych, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych.

2. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska stanowią część składową zadań społeczno-gospodarczych.

3. W narodowych planach społeczno-gospodarczych uwzględnia się, jako integralną część przewidzianych w nich przedsięwzięć, zadania i środki zapewniające skuteczną ochronę środowiska oraz usuwanie skutków działalności wpływającej ujemnie na środowisko.

4. W planach, o których mowa w ust. 3, w szczególności:

1) określa się przedsięwzięcia niezbędne do zapewnienia ochrony środowiska lub przywrócenia go do stanu właściwego,

2) ustala się warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska, oraz zapewnienia niezbędne na ten cel środki,

3) wykorzystuje się osiągnięcia nauki i techniki, zmniejszające lub eliminujące zagrożenie środowiska.

Art. 6. 1. Przy ustalaniu w planach zagospodarowania przestrzennego kierunków rozwoju kraju, województw, miast oraz gmin należy uwzględniać potrzeby ochrony środowiska.

2. W planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi środowiska i ochronę walorów krajobrazowych oraz warunków klimatycznych. Przeznaczenie i sposoby zagospodarowania terenów powinny w największym stopniu zapewniać zachowanie ich walorów naturalnych.

3. W planach zagospodarowania przestrzennego przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele oraz określaniu zadań związanych z zagospodarowaniem tych terenów, w strukturze wykorzystania terenów ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywracanie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia.

4. W planach zagospodarowania przestrzennego w szczególności:

1) ustala się programy racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi i racjonalnego gospodarowania zasobami gleby,

2) zapewnia się kompleksowe rozwiązywanie problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, składowania i unieszkodliwiania odpadów, urządzenia i kształtowania terenów zieleni,

3) zapewnia się ochronę walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych,

4) uwzględnia się potrzeby ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem i wibracjami oraz przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, a także potrzeby ochrony powierzchni ziemi na terenach eksploatacji złóż kopalin.

5. W planach zagospodarowania przestrzennego określa się także sposób zagospodarowania obszarów objętych szkodliwym oddziaływaniem na środowisko, powodowanym działalnością gospodarczą, jeżeli oddziaływanie to nie może być wyeliminowane ani skutecznie ograniczone przez zastosowanie odpowiednich środków technicznych, zmianę technologii lub wyznaczenie stref ochronnych.

Art. 7. 1. Rozstrzygnięcia organów administracji państwowej nie mogą naruszać wymagań ochrony środowiska, a w szczególności ustaleń planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ochrony środowiska.

2. Decyzja administracyjna sprzeczna z przepisem ust. 1 jest nieważna.

Art. 8. 1. Polska Rzeczpospolita Ludowa rozwija współpracę międzynarodową w sprawach ochrony środowiska.

2. Zawierane przez Polską Rzeczpospolitą Ludową umowy międzynarodowe powinny uwzględniać potrzeby ochrony środowiska.

Rozdział 2

Tworzenie warunków ochrony środowiska

Art. 9. W toku realizacji zadań ochrony środowiska stosuje się, wynikające z aktualnego stanu wiedzy, środki i metody zapewniające maksymalną skuteczność ochrony, określone po rozpoznaniu czynników szkodliwych dla środowiska i stopnia ich szkodliwości.

Art. 10. 1. Szkoły wyższe, placówki naukowe, instytuty naukowo-badawcze oraz jednostki organizacyjne prowadzące działalność naukowo-badawczą uczestniczą w tworzeniu warunków ochrony środowiska w szczególności przez prowadzenie badań naukowych w ścisłym związku z potrzebami ochrony środowiska, podejmowanie badań i doświadczeń dotyczących technologii produkcji i wyrobów przemysłowych nie szkodzących środowisku, współdziałanie w rozwoju postępu technicznego, z uwzględnieniem potrzeb środowiska, popularyzację krajowych i zagranicznych zdobyczy nauki i techniki w dziedzinie ochrony środowiska oraz ich praktycznego zastosowania.

2. Organy i instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowo-badawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z zagad-

nieniami ochrony środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalonych programach oraz w swej działalności badania dotyczące tych zagadnień i badania te rozwijać.

Art. 11. 1. Szkoły wszystkich stopni są obowiązane uwzględniać problematykę ochrony środowiska w działalności dydaktyczno-wychowawczej, obejmując ją programami nauczania.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, dotyczy również jednostek prowadzących kursy mające na celu podnoszenie kwalifikacji pracowników.

Art. 12. Środki masowego przekazu są obowiązane kształtować właściwy stosunek społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i audycjach.

DZIAŁ VI

Organizacja ochrony środowiska

Rozdział 1

Organy ochrony środowiska

Art. 89. 1. Właściwi ministrowie zapewnią warunki niezbędne do realizacji przepisów o ochronie środowiska przez podległe im oraz nadzorowane jednostki organizacyjne.

2. Nadzór i kontrolę nad wykonywaniem zadań w dziedzinie ochrony środowiska przez organizacje spółdzielcze i społeczne sprawują:

1) związki spółdzielni — w stosunku do zrzeszonych w nich spółdzielni,

2) zarządy główne organizacji społecznych — w stosunku do podporządkowanych im jednostek organizacyjnych i zrzeszonych w nich organizacji.

Art. 90. 1. Rady narodowe i terenowe organy administracji państwowej zapewniają warunki niezbędne do realizacji przepisów o ochronie środowiska na terenie objętym właściwością tych organów oraz przez podległe im i nadzorowane jednostki organizacyjne.

2. Rady narodowe uchwalają programy ochrony środowiska i okresowo wysłuchują sprawozdań terenowych organów administracji państwowej o realizacji ustawy.

Art. 91. Rady narodowe i terenowe organy administracji państwowej sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska na terenie objętym właściwością tych organów.

Art. 92. 1. Minister Administracji Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska koordynuje działalność organów administracji państwowej, organizacji spółdzielczych i społecznych w dziedzinie ochrony środowiska oraz sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ustawy, udziela wyjaśnień w sprawie ich właściwego stosowania, a także ocenia stan środowiska i zachodzące w nim zmiany.

2. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi szczegółowe zasady i tryb wykonywania koordynacji, o której mowa w ust. 1.

Art. 93. Ministrowie wydają, należące do ich właściwości, przepisy dotyczące ochrony środowiska w porozumieniu z Ministrem Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

Art. 94. 1. Tworzy się Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska.

2. Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska podlega Ministrowi Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

3. Na czele Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska stoi Główny Inspektor Ochrony Środowiska, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

Art. 95. Zadaniem Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska jest:

1) kontrola przestrzegania i stosowania przepisów ustawy,

2) prowadzenie bądź inicjowanie badań mających na celu ocenę stanu środowiska i zachodzących w nim zmian,

3) podejmowanie działań tworzących warunki zapobiegania zagrożeniom środowiska oraz przywracania go do stanu właściwego,

4) popularyzowanie zasad ochrony środowiska,

5) wykonywanie innych zadań określonych w ustawie.

Art. 96. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi szczegółowy zakres działania oraz organizację Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska, a także zasady i tryb wykonywania przez ten organ oraz przez terenowe organy administracji państwowej kontroli w zakresie ochrony środowiska, jak też zasady współdziałania tych organów.

Art. 97. 1. Tworzy się Państwową Radę Ochrony Środowiska jako organ doradczy i opiniodawczy Rady Ministrów w sprawach ochrony środowiska.

2. Do zakresu działania Państwowej Rady Ochrony Środowiska należy przygotowywanie dla Rady Ministrów, Prezydium Rządu i Prezesa Rady Ministrów opinii w sprawach ochrony środowiska oraz przedstawianie tym organom propozycji i wniosków zmierzających do tworzenia warunków ochrony środowiska oraz do zachowania lub poprawy jego stanu.

3. Przewodniczącą Państwowej Rady Ochrony Środowiska i jej członków powołuje Prezes Rady Ministrów.

4. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi organizację, szczegółowe zasady i zakres działania Państwowej Rady Ochrony Środowiska.

Art. 98. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi zasady współdziałania w zakresie ochrony środowiska terenowych organów administracji państwowej z innymi organami i jednostkami organizacyjnymi.

Rozdział 2

Udział samorządu mieszkańców miast i wsi, samorządu robotniczego oraz związków zawodowych i innych organizacji społecznych w tworzeniu warunków ochrony środowiska

Art. 99. 1. Samorząd mieszkańców miast i wsi, samorząd robotniczy oraz związki zawodowe i inne organizacje społeczne zainteresowane ochroną środowiska ze względu na przedmiot swego działania mogą podejmować działalność sprzyjającą ochronie środowiska i zmierzającą do urzeczywistnienia prawa obywateli do korzystania z jego wartości, polegającą w szczególności na:

1) kształtowaniu właściwego stosunku do środowiska, szerzeniu zrozumienia celów ochrony środowiska oraz propagowaniu spraw ochrony środowiska i poczynań zmierzających do zapewnienia tej ochrony,

2) inicjowaniu i podejmowaniu społecznych działań dotyczących ochrony środowiska,

3) inicjowaniu i podejmowaniu działań dotyczących właściwego stosunku do zwierząt i innych składników przyrody żywej,

4) zgłaszaniu wniosków mających na celu ochronę środowiska w działalności inwestycyjnej i eksploatacyjnej oraz zmierzających do poprawy jego stanu,

5) współdziałaniu z jednostkami gospodarki społecznej w opracowaniu i realizacji programów i planów działania zmierzających do poprawy stanu środowiska,

6) zwiększaniu społecznego wpływu na działalność zakładów pracy w celu zapewnienia optymalnej efektywności poczynań na rzecz ochrony środowiska,

7) organizowaniu spotkań mających na celu rozszerzenie zainteresowania problematyką ochrony środowiska,

8) wykonywaniu innych uprawnień przewidzianych w ustawie.

2. Organom samorządu mieszkańców miast i wsi oraz związkom zawodowym i innym organizacjom społecznym może być powierzona sprawowanie funkcji społecznych organów ochrony środowiska, wykonywanej we współdziałaniu z terenowymi organami administracji państwowej i Państwową Inspekcją Ochrony Środowiska.

3. Organizacjom społecznym może być powierzona tworzenie straży ochrony środowiska.

4. Konferencje samorządu robotniczego i związki zawodowe mogą powoływać zakładowe komisje ochrony środowiska oraz społecznych inspektorów ochrony środowiska w celu organizowania i przeprowadzania społecznej kontroli ochrony środowiska przez zakłady pracy.

Art. 100. 1. Organizacje, o których mowa w art. 99

ust. 1, mogą występować do właściwych organów administracji państwowej o zastosowanie środków zmierzających do usunięcia zagrożenia środowiska, jak też występować do sądu z roszczeniem o zaniechanie naruszenia środowiska na określonym terenie i przywrócenie stanu poprzedniego lub naprawienie zaistniałych w związku z tym szkód oraz o zakazanie lub ograniczenie działalności zagrażającej środowisku.

2. Organy administracji państwowej decydujące o lokalizacji oraz o wyznaczeniu miejsca realizacji inwestycji budowlanych, przed wydaniem decyzji dotyczącej inwestycji o dużym wpływie na środowisko, informują o przygotowywanych przedsięwzięciach organizacje społeczne właściwe ze względu na przedmiot swego działania; organizacje te w określonym terminie, nie krótszym niż 14 dni, mogą zgłosić swe wnioski i zastrzeżenia.

Art. 101. Organy administracji państwowej udzielają pomocy organizacjom społecznym w ich działalności w dziedzinie ochrony środowiska.

Art. 102. Terenowe organy administracji państwowej mogą powierzać jednostkom organizacyjnym lub osobom fizycznym, na ich wniosek lub za ich zgodą, funkcje społecznych opiekunów środowiska, określając każdorazowo przedmiot i zakres powierzonych im zadań.

Art. 103. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może określić:

1) zasady współdziałania organów administracji państwowej ze związkami zawodowymi i innymi organizacjami społecznymi w sprawach ochrony środowiska,

2) zasady sprawowania funkcji społecznych organów ochrony środowiska przez związki zawodowe i inne organizacje społeczne,

3) zasady powierzania oraz sposób pełnienia funkcji społecznych opiekunów środowiska,

4) zasady tworzenia przez organizacje społeczne straży ochrony środowiska oraz zakres i tryb działania tej straży.

13.

USTAWA

z dnia 31 stycznia 1980 r.

o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy — Kodeks postępowania administracyjnego

(Dziennik Ustaw z dnia 14 lutego 1980 r. Nr 4, poz. 8)
(Wyciąg)

Rozdział 1

Naczelny Sąd Administracyjny

Art. 1. 1. Tworzy się Naczelny Sąd Administracyjny z siedzibą w Warszawie.

2. Naczelny Sąd Administracyjny działa w Warszawie i w ośrodkach zamiejscowych tworzonych dla jednego lub kilku województw.

3. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia ustala siedziby i właściwość oraz organizację ośrodków zamiejscowych.

Art. 2. Naczelny Sąd Administracyjny orzeka w sprawach skarg na decyzje administracyjne w zakresie i w trybie określonym w Kodeksie postępowania administracyjnego oraz w przepisach odrębnych.

Art. 3. 1. W skład Naczelnego Sądu Administracyjnego wchodzi prezes, wiceprezesi oraz sędziowie.

2. Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego powołuje Rada Państwa na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

3. Rada Państwa, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, powołuje prezesa i wiceprezesów Naczelnego

Sądu Administracyjnego spośród sędziów tego Sądu. Odwołanie następuje w tym samym trybie.

Art. 4. Sędziowie w zakresie orzekania są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 5. Nadzór nad działalnością Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy poprzez:

1) rozpoznawanie rewizji nadzwyczajnych od orzeczeń tego Sądu,

2) ustalanie wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej,

3) podejmowanie uchwał zawierających odpowiedzi na pytania prawne.

Art. 6. 1. Na stanowisko sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego może być powołany ten, kto:

1) daje gwarancję należytego wykonywania obowiązków sędziego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,

2) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,

3) jest nieskazitelnego charakteru,

4) ukończył uniwersyteckie studia prawnicze,

5) ukończył trzydzieści pięć lat życia,

6) pozostawał co najmniej przez dziesięć lat na stanowisku sędziego, prokuratora, arbitra, notariusza lub radcy prawnego albo co najmniej przez dziesięć lat wykonywał zawód adwokata lub pozostawał na samodzielnym stanowisku w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza,

7) wykazuje się wysokim poziomem wiedzy w dziedzinie administracji państwowej oraz prawa administracyjnego i innych dziedzin prawa związanych z działalnością administracji państwowej.

2. Wymóg, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, nie dotyczy profesorów i docentów nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w innych placówkach naukowych i naukowo-badawczych.

3. W przypadkach wyjątkowych Rada Państwa, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, może zwolnić od wymagań określonych w ust. 1 pkt 6 także inne osoby niż wymienione w ust. 2.

Art. 7. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego zdaje Radzie Państwa sprawę z działalności Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 8. 1. W Naczelnym Sądzie Administracyjnym działa Biuro Orzecznictwa, którym kieruje dyrektor powołany przez Ministra Sprawiedliwości, na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, spośród sędziów tego Sądu. Odwołanie następuje w tym samym trybie.

2. W skład Biura Orzecznictwa wchodzi osoby mające kwalifikacje sędziowskie, powołane przez Ministra Sprawiedliwości na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 9. 1. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego co najmniej raz w roku zwołuje zgromadzenie ogólne sędziów tego Sądu.

2. Zgromadzenie ogólne omawia działalność Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz problemy wynikające z orzecznictwa tego Sądu.

3. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego zaprasza do udziału w zgromadzeniu ogólnym Ministra Sprawiedliwości, Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska, Pierwszego Preze-

sa Sądu Najwyższego oraz Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; może zapraszać również inne osoby zainteresowane tematyką zgromadzenia.

4. O istotnych problemach wynikających z działalności oraz orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego Prezes tego Sądu informuje Prezesa Rady Ministrów, a także Ministrów Sprawiedliwości.

Art. 10. Jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej, w sprawach dotyczących Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz sędziów i pracowników tego Sądu stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące sądów wojewódzkich oraz sędziów i pracowników tych sądów; jednakże w sprawach wynagrodzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące Sądu Najwyższego.

Rozdział 2

Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego

Art. 11. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. Nr 30, poz. 168, z 1962 r. Nr 33, poz. 156, z 1972 r. Nr 49, poz. 314, z 1973 r. Nr 47, poz. 276 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) wprowadza się następujące zmiany:

A. w dziale I:

1) tytuł rozdziału 1 otrzymuje brzmienie: „Rozdział 1. Zakres obowiązywania”;

2) art. 1—3 otrzymują brzmienie:

„Art. 1. § 1. Kodeks postępowania administracyjnego normuje postępowanie:

1) przed organami administracji państwowej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych, rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych,

2) w sprawach rozstrzygania sporów o właściwość między organami administracji państwowej a sądami,

3) w sprawach zaskarżania decyzji administracyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego z powodu ich niezgodności z prawem,

4) w sprawach wydawania zaświadczeń.

§ 2. Kodeks stosuje się również w postępowaniu przed organami:

1) przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych,

2) organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych

— gdy są one powołane z mocy prawa do załatwiania spraw określonych w § 1 pkt 1 i 4.

Art. 2. Kodeks postępowania administracyjnego normuje ponadto postępowanie przed organami państwowymi, organami przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz przed organami organizacji społecznych w sprawie skarg i wniosków (dział IV).

Art. 3. § 1. Przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się do postępowania w sprawach:

1) unormowanych przepisami o postępowaniu arbitrażowym,

2) karnych skarbowych.

§ 2. Przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się również do postępowania w sprawach:

1) powszechnego obowiązku obrony,

2) należących do właściwości wojskowych organów administracji państwowej,

3) dyscyplinarnych,

4) należących do właściwości polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 3. Przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się także do postępowania w sprawach wynikających z:

1) nadrzędności i podległości organizacyjnej w stosunkach między organami administracji państwowej i innymi państwowymi jednostkami organizacyjnymi,

2) podległości służbowej pracowników organów i jednostek organizacyjnych wymienionych w pkt 1, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 4. Do postępowania w sprawach wymienionych w § 1, 2 i 3 pkt. 2 stosuje się jednak przepisy działu IV.

§ 5. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może rozciągnąć przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego w całości lub w części na postępowanie w sprawach wymienionych w § 2”;

19) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. § 1. Organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem:

1) wszczęcia postępowania,

2) dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny.

§ 2. Organ administracji państwowej, uznając żądanie organizacji społecznej za uzasadnione, postanawia o wszczęciu postępowania z urzędu lub o dopuszczeniu organizacji do udziału w postępowaniu. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji społecznej służy zażalenie.

§ 3. Organizacja społeczna uczestniczy w postępowaniu na prawach strony.

§ 4. Organ administracji państwowej, wszczynając postępowanie w sprawie dotyczącej innej osoby, zawiadamia o tym organizację społeczną, jeżeli uzna, że może ona być zainteresowana udziałem w tym postępowaniu ze względu na swoje cele statutowe, i gdy przemawia za tym interes społeczny.

§ 5. Organizacja społeczna, która nie uczestniczy w postępowaniu na prawach strony, może za zgodą organu administracji państwowej przedstawić temu organowi swój pogląd w sprawie, wyrażony w uchwale lub oświadczeniu jej organu statutowego.

§ 6. Przepisy § 1—5 stosuje się odpowiednio do przewodniczącego komitetu kontroli społecznej, jako rzecznika kontroli społecznej, zaś przepis § 5 odpowiednio do organów samorządu mieszkańców”;

20) w art. 31:

a) w § 1 wyrazy „może wystąpić” zastępuje się wyrazem „wystąpi”;

b) w § 2 wyrazy: „może dla osoby nieobecnej sam wyznaczyć” zastępuje się wyrazami: „wyznacza dla osoby nieobecnej”, a po wyrazach „do działania” dodaje się wyrazy „w postępowaniu”;

21) art. 32 otrzymuje brzmienie:

„Art. 32 § 1. Organy administracji państwowej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki.

§ 2. Niezwłocznie powinny być załatwiane sprawy, które mogą być rozpatrzone w oparciu o dowody przedstawione przez stronę łącznie z żądaniem

wszczęcia postępowania lub w oparciu o fakty i dowody powszechnie znane albo znane z urzędu organowi, przed którym toczy się postępowanie, bądź możliwe do ustalenia na podstawie danych, którymi rozporządza ten organ.

§ 3. Załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, zaś w postępowaniu odwoławczym — w ciągu miesiąca od dnia otrzymania odwołania.

§ 4. Organy wyższego stopnia mogą określać rodzaje spraw, które załatwiane są w terminach krótszych niż określone w § 3.

§ 5. Do terminów określonych w przepisach poprzedzających nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawa dla dokonania określonych czynności, okresów zawieszenia postępowania oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo z przyczyn niezależnych od organu”;

22) w art. 33 § 3 określa się;

23) w art. 34 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Organ wymieniony w § 1, uznając zażalenie za uzasadnione, wyznacza dodatkowy termin załatwienia sprawy oraz zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych niezakończona sprawy w terminie, a w razie potrzeby także podjęcie środków zapobiegających naruszaniu terminów załatwiania spraw w przyszłości.”;

24) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35. Pracownik organu administracji państwowej, który z nieuzasadnionych przyczyn nie załatwił sprawy w terminie lub nie dopełnił obowiązku wynikającego z art. 33 albo nie załatwił sprawy w dodatkowym terminie ustalonym w myśl art. 34 § 2, podlega odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej albo innej odpowiedzialności przewidzianej w przepisach prawa.”;

25) art. 41 otrzymuje brzmienie:

„Art. 41. W razie niemożności doręczenia pisma w sposób wskazany w art. 39 i 40 pismo składa się w urzędzie pocztowo-telekomunikacyjnym lub w urzędzie terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego, a zawiadomienie o tym umieszcza się na drzwiach mieszkania adresata albo biura lub innego pomieszczenia, w którym adresat wykonuje swoje czynności zawodowe, bądź w miejscu widocznym na nieruchomości, której postępowanie dotyczy; w tym przypadku doręczenie uważa się za dokonane z upływem ostatniego dnia tego okresu.”;

Art. 142¹⁷. § 1. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy kodeksu, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach.

§ 2. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy wynikające z przepisów o ubezpieczeniach społecznych, o zaopatrzeniach emerytalnych i rentowych, a także sprawy wynikające z przepisów o innych świadczeniach wypłacanych z funduszy przeznaczonych na ubezpieczenia społeczne.

Art. 142¹⁸. Organy odwoławcze właściwe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych określają przepisy odrębne; do postępowania przed tymi organami stosuje się odpowiednio przepis art. 142¹⁷ § 1.”;

DZIAŁ III²

Zaskarżanie decyzji do sądu administracyjnego

Art. 150⁷. § 1. Decyzja organu administracji państwowej może być zaskarżona do sądu administracyjnego z powodu jej niezgodności z prawem.

§ 2. Do sądu administracyjnego mogą być zaskarżone decyzje w sprawach:

1) budownictwa, nadzoru budowlanego, materiałów budowlanych, urbanistyki i architektury,

2) cen, opłat i stawek taryfowych,

3) dróg publicznych, ich utrzymania i ochrony (w tym świadczeń osobistych na rzecz utrzymania dróg), ruchu na drogach publicznych, komunikacji, łączności, żeglugi, transportu i spedycji,

4) działalności w dziedzinie wytwórczości, rzemiosła, usług nierzemieślniczych, handlu, przemysłu gastronomicznego i żywienia zbiorowego oraz innych rodzajów działalności gospodarczej,

5) ewidencji ludności, dowodów tożsamości, aktów stanu cywilnego, imion i nazwisk oraz obywatelstwa,

6) geologii, geodezji i kartografii,

7) gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, gospodarki terenami, zasobami mieszkań i budynków oraz utrzymania czystości w miastach i gminach,

8) gospodarki paliwowo-energetycznej, surowcowej i materiałowej, wydobywania i pozyskiwania w inny sposób kopalni i innych surowców naturalnych oraz ich zagospodarowywania, szkód górniczych oraz obrotu surowcami, materiałami i wyrobami,

9) gospodarki wodnej,

10) gospodarki żywnościowej, żywności i żywienia,

11) zobowiązań podatkowych i innych świadczeń pieniężnych, do których mają zastosowanie przepisy o podatkach, oraz należności celnych, od państwowych jednostek organizacyjnych,

12) obrotu nieruchomościami oraz składnikami majątku ruchomego,

13) ochrony przyrody oraz środowiska,

14) oświaty i wychowania, szkolnictwa wyższego, kultury i sztuki oraz dóbr kultury i muzeów, jak również działalności artystycznej i rozrywkowej,

15) planowania przestrzennego,

16) rolnictwa i leśnictwa, w tym: gospodarki terenami rolniczymi i leśnymi, sposobu zagospodarowywania i użytkowania tych terenów, scalania i wymiany gruntów, przejmowania nieruchomości rolnych i leśnych na własność Państwa, własności i obrotu tymi nieruchomościami, produkcji roślinnej i zwierzęcej, upraw, hodowli i nasiennictwa, ochrony zwierząt i roślin, gospodarki łowieckiej oraz rybołówstwa,

17) uprawnień do wykonywania określonych czynności i zajęć,

18) wywłaszczeń nieruchomości i innych praw,

19) zatrudnienia i spraw socjalnych,

20) zdrowia i opieki społecznej, wymagań sanitarno-epidemiologicznych, kultury fizycznej, sportu i turystyki, jak również działalności sportowej.

§ 3. Ustawy szczególne mogą przewidywać możliwości zaskarżenia do sądu administracyjnego z przyczyn określonych w § 1 decyzji administracyjnych także w innych sprawach niż określone w § 2.

Art. 150⁸. Skarga na decyzję organu administracji państwowej służy:

1) stronie,

2) organizacji społecznej, która brała udział w postępowaniu administracyjnym,

3) prokuratorowi.

Art. 150⁹. Skargę na decyzję organu administracji państwowej wnosi się do sądu administracyjnego po wyczerpaniu toku instancji w postępowaniu administracyjnym, chyba że skargę wnosi prokurator.

Art. 150¹⁰. § 1. Skargę na decyzję organu administracji państwowej wnosi się do sądu administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji.

§ 2. Prokurator może wnieść do sądu administracyjnego skargę na decyzję w terminie sześciu miesięcy od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia stronie.

§ 3. Nie można wnieść skargi do sądu administracyjnego na decyzję, jeżeli właściwy organ administracji państwowej wszczął postępowanie w celu zmiany, uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji albo wznowił postępowanie.

Art. 150¹¹. § 1. Skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu administracji państwowej, który wydał zaskarżoną decyzję w ostatniej instancji.

§ 2. Organ administracji państwowej o którym mowa w § 1, przekazuje skargę wraz z aktami sprawy do sądu administracyjnego w terminie trzydziestu dni od dnia jej wniesienia. Może też w tym terminie, jeżeli uzna w całości skargę za słuszną, zmienić lub uchylić decyzję; w tym przypadku nie nadaje skardze dalszego biegu.

§ 3. Organ administracji państwowej, przekazując skargę sądowi administracyjnemu, obowiązany jest wnieść równocześnie odpowiedź na tę skargę.

Art. 150¹². § 1. Wniesienie skargi na decyzję administracyjną nie wstrzymuje wykonania decyzji. Jednakże organ administracji państwowej przed przekazaniem skargi do sądu administracyjnego może z urzędu lub na wniosek skarżącego wstrzymać wykonanie zaskarżonej decyzji.

§ 2. Po przekazaniu skargi do sądu administracyjnego o wstrzymaniu wykonania decyzji orzeka ten sąd na posiedzeniu niejawnym.

Art. 150¹³. § 1. W postępowaniu sądowym stroną przeciwną w stosunku do skarżącego jest organ administracji państwowej, który wydał decyzję.

§ 2. Osoby, których praw dotyczy wynik postępowania, mogą wziąć udział w postępowaniu sądowym na prawach strony.

94) art. 153 otrzymuje brzmienie:

„Art. 153 § 1. Organy państwowe oraz organy organizacji społecznych rozpatrują i załatwiają skargi i wnioski w ramach swojej właściwości.

§ 2. Pracownik organu państwowego oraz organu organizacji społecznej, winny niewłaściwego i nieterminowego załatwiania skarg i wniosków, podlega odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej albo innej odpowiedzialności w przepisach prawa.”;

98) art. 160 otrzymuje brzmienie:

„Art. 160. Do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań i działalności organizacji społecznej właściwy jest organ bezpośrednio wyższego stopnia tej organizacji, a w stosunku do organu naczelnego organizacji — naczelnny organ administracji państwowej sprawujący nadzór nad działalnością tej organizacji.”;

Rozdział 4¹

Przymiowanie skarg i wniosków

Art. 179¹. § 1. Organy państwowe oraz organy organizacji społecznych obowiązane są przyjmować obywateli w sprawach skarg i wniosków w ustalonych przez siebie dniach i godzinach.

§ 2. Kierownicy organów wymienionych w § 1 lub wyznaczeni przez nich zastępcy obowiązani są przyjmować obywateli w sprawach skarg i wniosków co najmniej raz w tygodniu.

§ 3. Dni i godziny przyjęć powinny być dostosowane do potrzeb ludności, przy czym przynajmniej raz w tygodniu przyjęcia powinny się odbywać w ustalonym dniu po godzinach pracy.

§ 4. Informacja o dniach i godzinach przyjęć powinna być wywieszona na widocznym miejscu w siedzibie danej jednostki organizacyjnej oraz w podporządkowanych jej jednostkach organizacyjnych.

§ 5. Naczelnny organ państwowy oraz naczelnny organ organizacji społecznej mogą ustalać sposób, dni i godziny przyjmowania obywateli w sprawach skarg

i wniosków przez podporządkowane im organy i jednostki organizacyjne.

Art. 179². Skargi i wnioski składane i przekazywane do organów państwowych i organów organizacji społecznych oraz związane z nimi pisma i inne dokumenty rejestruje się i przechowuje w sposób ułatwiający kontrolę przebiegu i terminów załatwiania poszczególnych skarg i wniosków.

Art. 179³. § 1. We wszystkich handlowych, gastronomicznych i usługowych jednostkach organizacyjnych skargi i wnioski mogą być zgłaszane przez ich wpisywanie do „Książki skarg i wniosków”. Książki te powinny być udostępniane obywatelom bez jakichkolwiek ograniczeń w czasie pracy danej placówki.

§ 2. Prezes Rady Ministrów w drodze rozporządzenia określi tryb postępowania w sprawach skarg i wniosków wpisanych do „Książki skarg i wniosków”, organy właściwe do ich rozpatrywania oraz sprawowania nadzoru i kontroli nad przyjmowaniem i załatwianiem tych skarg i wniosków.

Art. 179⁴. Pracownik, który otrzymał skargę dotyczącą jego działalności, obowiązany jest przekazać ją niezwłocznie swojemu przełożonemu służbowemu.

14.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 grudnia 1979 r.

w sprawie ustalenia warunków wymaganych do uzyskania emerytury przez pracowników Najwyższej Izby Kontroli oraz okręgowych urzędów kontroli

(Dziennik Ustaw z dnia 31 grudnia 1979 r. Nr 29, poz. 170)

Na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 6, z 1972 r. Nr 16, poz. 114 i Nr 53, poz. 341, z 1973 r. Nr 38, poz. 225, z 1974 r. Nr 21, poz. 116 i 117, Nr 47, poz. 280 i Nr 50, poz. 321, z 1975 r. Nr 45, poz. 232, z 1976 r. nr 40, poz. 235 i z 1977 r. Nr 11, poz. 43) zarządza się, co następuje:

§ 1. Pracownikom Najwyższej Izby Kontroli oraz okręgowych urzędów kontroli przysługuje prawo do emerytury, jeśli spełniają łącznie następujące warunki:

1) w okresie zatrudnienia w Najwyższej Izbie Kontroli lub okręgowym urzędzie kontroli osiągnęli wiek: kobieta 55 lat, mężczyzna 60 lat,

2) pozostawali w zatrudnieniu przez okres wynoszący dla mężczyzny co najmniej 25 lat, a dla kobiety 20 lat, w tym co najmniej 15 lat w Najwyższej Izbie Kontroli lub w okręgowym urzędzie kontroli.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1980 r.

Prezes Rady Ministrów: P. Jaroszewicz

15.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY, PŁAC I SPRAW SOCJALNYCH

z dnia 12 grudnia 1979 r.

w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego i za granicą oraz zasad udzielania świadczeń rentowych z tytułu tego zatrudnienia

(Dziennik Ustaw z dnia 31 grudnia 1979 r. Nr 29, poz. 174)

Na podstawie art. 8 ust. 3, art. 17 ust. 7 pkt 2 i 4 oraz art. 78 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 6, z 1972 r. Nr 16, poz. 114 i Nr 53, poz. 341, z 1973 r. Nr 38, poz. 225, z 1974 r. Nr 21, poz. 116 i 117, Nr 47,

poz. 280 i Nr 50, poz. 321, z 1975 r. Nr 45, poz. 232, z 1976 r. Nr 40, poz. 235 i z 1977 r. Nr 11, poz. 43) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) okresy zatrudnienia uważane za okresy zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego w rozumieniu

art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 6, z 1972 r. Nr 16, poz. 114 i Nr 53, poz. 341, z 1973 r. Nr 38, poz. 225, z 1974 r. Nr 21, poz. 116 i 117, Nr 47, poz. 280 i Nr 50, poz. 321, z 1975 r. Nr 45, poz. 232, z 1976 r. Nr 40, poz. 235 i z 1977 r. Nr 11, poz. 43), zwanej dalej „ustawą”,

2) okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą, uwzględniane przy ustalaniu prawa do świadczeń na podstawie ustawy, oraz szczególne warunki udzielania świadczeń z tytułu tego zatrudnienia,

3) zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury lub renty dla pracowników, którzy byli zatrudnieni za granicą,

4) zasady stosowane w razie zbiegu prawa do świadczeń polskich ze świadczeniami o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych.

§ 2. Za okresy zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy uważa się okresy zatrudnienia:

1) wykonywanego na obszarach, które wchodziły w skład Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,

2) wykonywanego przed ustaleniem polsko-radzieckiej granicy na obszarach, które poprzednio wchodziły w skład Państwa Polskiego.

§ 3. 1. Za okresy zatrudnienia za granicą, uwzględniane przy ustalaniu prawa do świadczeń na podstawie ustawy, uważa się okresy zatrudnienia wykonywanego przez obywateli polskich:

1) w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych, w stałych przedstawicielstwach przy Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych misjach lub misjach specjalnych, a także w innych polskich placówkach, instytucjach lub przedsiębiorstwach, do których zostali oddelegowani lub skierowani albo w których zostali zatrudnieni w czasie pobytu za granicą jako członkowie rodziny pracownika, który został tam oddelegowany lub skierowany,

2) w międzynarodowych organizacjach, instytucjach lub komisjach, do których zostali oddelegowani.

2. Przy ustalaniu prawa do świadczeń na podstawie ustawy uwzględnia się również, z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3, okresy zatrudnienia za granicą wykonywanego przez obywateli polskich w zagranicznych instytucjach i zakładach pracy innych niż wymienione w ust. 1 i pkt. 2:

1) do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej,

2) w których wykonywali zatrudnienie za zgodą właściwych instytucji polskich, jeżeli po powrocie z zagranicy zatrudnieni byli co najmniej przez połowę okresu wymaganego do uzyskania prawa do renty inwalidzkiej lub rodzinnej, a co najmniej przez 5 lat, gdy chodzi o emeryturę; zgoda instytucji polskiej na wykonywanie zatrudnienia za granicą nie jest wymagana od pracowników, którzy wyjechali za granicę przed dniem 9 maja 1945 r.

3. Okresy zatrudnienia za granicą wymienione w ust. 1 oraz w ust. 2 pkt 1 uwzględnia się również przy ustalaniu wzrostu świadczeń z tytułu zatrudnienia w Polsce Ludowej, jeżeli przypadają one po dniu 22 lipca 1944 r.

§ 4. 1. Przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty na podstawie ustawy dla osoby, która zatrudniona

była zarówno na obszarze Państwa Polskiego, jak i za granicą, sumuje się te okresy zatrudnienia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty na podstawie ustawy dla osoby mającej miejsce stałego pobytu za granicą nie uwzględnia się okresów:

1) zatrudnienia wykonywanego przed dniem 9 maja 1945 r. na obszarach, które weszły w skład Państwa Polskiego po tej dacie,

2) zatrudnienia za granicą, o którym mowa w § 3 ust. 2.

3. Jeżeli osoba uprawniona do emerytury lub renty na podstawie ustawy, ustalonej z uwzględnieniem okresów, o których mowa w ust. 2, wyjedzie na pobyt stały do państwa, do którego przekazywane są świadczenia polskie, prawo do tej emerytury lub renty ustala się ponownie bez uwzględnienia tych okresów.

§ 5. Podstawę wymiaru świadczeń ustalonych z uwzględnieniem okresów zatrudnienia za granicą oblicza się na zasadach określonych w ustawie, z tym że za każdy z miesięcy tego zatrudnienia przypadający na okres, z którego ustala się tę podstawę, przyjmuje się — z uwzględnieniem § 6 — przeciętny miesięczny zarobek osiągnięty przez pracownika z tytułu zatrudnienia w kraju po powrocie z zagranicy lub — na jego wniosek — przeciętny miesięczny zarobek:

1) osiągnięty przez niego w kraju w okresie ostatnich 6 miesięcy zatrudnienia przed wyjazdem za granicę lub

2) osiągnięty w kraju w okresie, w którym pracownik zatrudniony był za granicą, przez pracowników o podobnych kwalifikacjach i zatrudnionych w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik zatrudniony był przed wyjazdem za granicę.

§ 6. 1. Dla pracowników delegowanych lub skierowanych do pracy za granicą w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i w urzędach konsularnych do obliczenia podstawy wymiaru świadczeń przyjmuje się za każdy z miesięcy tego zatrudnienia kwoty ryczałtowe w zależności od grupy wynagrodzenia, do jakiej pracownik został zaszeregowany; kwoty te wynoszą:

dla grupy zaszeregowania	zł	dla grupy zaszeregowania	zł
I	18.500	VI	9.500
II	15.800	VII	8.200
III	14.100	VIII	7.000
IV	12.500	IX	6.000
V	11.00		

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do pracowników innych polskich przedstawicielstw, którzy otrzymywali wynagrodzenie na podstawie przepisów o wynagradzaniu pracowników polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych.

3. Dla osoby, będącej członkiem rodziny pracownika wymienionego w ust. 1 i 2, która z tytułu zatrudnienia wykonywanego w okresie pobytu z tym pracownikiem za granicą była wynagradzana na podstawie przepisów o wynagradzaniu pracowników przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych, do obliczenia podstawy wymiaru świadczeń

czeń przyjmuje się za każdy z miesięcy tego zatrudnienia wynagrodzenie określone w ust. 1 dla grupy, do której osoba ta została zaszeregowana, pomniejszone o ustaloną tymi przepisami kwotę ryczałtu w złotych.

4. Na wniosek osób, o których mowa w ust. 1—3, podstawę wymiaru świadczeń określa się według zasad określonych w § 5.

§ 7. 1. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty na podstawie ustawy z prawem do świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej emeryturę lub rentę z ustawy wypłaca się, z zastrzeżeniem ust. 4:

1) w pełnej wysokości — w razie pobierania wyłącznie świadczeń z ubezpieczenia dodatkowego z instytucji francuskich albo zwrotu składek ubezpieczeniowych w formie renty z instytucji francuskich lub belgijskich,

2) w wysokości częściowej, obliczonej proporcjonalnie do okresu zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego — jeżeli pracownik zatrudniony był również za granicą, a świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej przysługuje z tytułu tego zatrudnienia; jeżeli ustalona w ten sposób emerytura lub renta byłaby wraz ze świadczeniami z instytucji zagranicznej niższa od kwoty pełnej emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy, łączną należność wyrównuje się do tej kwoty.

3) w wysokości zmniejszonej o połowę kwoty świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej, nie więcej jednak niż do połowy jej wysokości — w wypadkach nie wymienionych w pkt 1 i 2, przy czym w razie pobierania dwóch lub więcej świadczeń na podstawie przepisów polskich albo dwóch lub więcej świadczeń z instytucji zagranicznych uwzględnia się sumę świadczeń.

2. Osobom pobierającym świadczenia ustalone w myśl ust. 1 pkt 2 i 3 i uprawnionym w myśl ustawy do dodatków przysługujących w określonym procencie od emerytury lub renty — wypłaca się te dodatki w wysokości ustalonej od kwoty pełnej emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy. Jeżeli dodatki przysługują w kwotach zryczałtowanych, wypłaca się je w wysokości częściowej lub zmniejszonej według zasad określonych w tych przepisach, a jeżeli instytucja zagraniczna dodatków takich nie wypłaca — w pełnej wysokości.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 3, kwotę zmniejszenia świadczenia polskiego ustala się na dzień wydania decyzji dotyczącej tego zmniejszenia; kwota ta nie podlega ponownemu ustaleniu w razie podwyższenia świadczeń przez instytucję zagraniczną.

4. Emeryturę lub rentę przyznaną na podstawie ustawy wstrzymuje się, jeżeli przyznana została wyłącznie z tytułu zatrudnienia za granicą lub z tytułu zdarzeń, które miały miejsce za granicą i jeżeli świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej wypłacane są z tych tytułów.

§ 8. 1. W wypadkach, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt. 2 i 3 oraz ust. 4 ustalenie emerytury lub renty w wysokości częściowej, zmniejszenie jej wysokości lub wstrzymanie jej wypłaty następuje od dnia, w którym nastąpił zbieg prawa do tego świadczenia z prawem do świadczenia o charakterze rentowym z

instytucji zagranicznej. Od dnia tego organ rentowy ma prawo potrącić nadpłacone kwoty świadczeń polskich.

2. W razie przyznania przez instytucję zagraniczną świadczeń za okres wsteczny organ rentowy ma prawo potrącić z przekazanej z tego tytułu należności nadpłacone kwoty świadczeń polskich od dnia, w którym nastąpił zbieg prawa do tych świadczeń z prawem do świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej.

§ 9. 1. W razie śmierci osoby uprawnionej do emerytury lub renty na podstawie ustawy i do świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej oraz w razie śmierci członka rodziny takiej osoby zasiłek pogrzebowy wypłaca się w wysokości obliczonej od kwoty pełnej emerytury lub renty przysługującej w myśl ustawy.

2. Jeżeli zasiłek pogrzebowy wypłaciła również instytucja zagraniczna, organ rentowy potrąca z należności pobranej z tego tytułu kwotę wypłaconą w myśl ust. 1.

§ 10. 1. Osobom pobierającym za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jedno lub więcej świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych i nie pobierającym świadczeń na podstawie przepisów polskich oraz członkom ich rodzin przysługują:

1) świadczenia w naturze w zakresie i na warunkach określonych ustawą,

2) dodatki rodzinne na warunkach i w wysokości określonej ustawą, jeżeli nie pobierają z instytucji zagranicznych świadczeń mających charakter tych dodatków,

3) dodatki z tytułu inwalidztwa I grupy lub osiągnięcia wieku 80 lat, jeżeli kwota świadczeń nie przekracza określonej ustawą najniższej kwoty emerytury lub odpowiedniej renty,

4) wyrównanie pobieranych świadczeń — z wyjątkiem niepełnych zaopatrzeń z tytułu służby wojskowej — do określonej ustawą najniższej kwoty emerytury lub odpowiedniej renty; przy ustaleniu wyrównania dla osób, które zaliczone zostały do I grupy inwalidów lub osiągnęły wiek 80 lat, uwzględnia się wysokość emerytury lub renty wraz z dodatkami z tytułu takiego inwalidztwa lub wieku.

2. W razie śmierci osoby, o której mowa w ust. 1, lub członka rodziny takiej osoby przysługuje zasiłek pogrzebowy na warunkach określonych ustawą w wysokości ustalonej w ustawie jako najniższa kwota zasiłku pogrzebowego; przepis § 9 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, nie przysługują osobom:

1) osiągniętym wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia lub inne dochody uzasadniające w myśl ustawy zawieszenie prawa do świadczeń,

2) pobierającym z instytucji zagranicznej wyłącznie świadczenia, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 1.

§ 11. Nie podlegają uwzględnieniu, przy ustalaniu prawa do świadczeń, okresy zatrudnienia w uznanych za zbrodnicze organizacjach: Sturmstaffel (SS), Sturmabteilungen (SA), Gestapo, Sonderdienst (SD) i Abwehr.

§ 12. 1. Przepisy rozporządzenia stosuje się:

1) do spraw o świadczenia wszczętych wskutek

wniosków zgłoszonych po wejściu w życie rozporządzenia,

2) przy wypłacaniu należności z tytułu świadczeń, o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, które wpłynęły do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych po dniu wejścia w życie rozporządzenia.

2. Do spraw o świadczenia wszczętych wskutek wniosków zgłoszonych przed wejściem w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe; jednak na wniosek osoby zainteresowanej stosuje się przepisy rozporządzenia, z wyjątkiem § 6, jeżeli zatrudnienie za granicą wykonywane było przed dniem 31 grudnia 1976 r., oraz z wyjątkiem § 7 ust. 3.

§ 13. Zasady ustalania świadczeń pracownikom, którzy ulegli wypadkom przy pracy lub zachorowali na chorobę zawodową w związku z wykonywaniem za granicą zatrudnienia, o którym mowa w § 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, oraz zasady wypłacania świadczeń w razie wyjazdu za granicę na pobyt czasowy osoby

uprawnionej do tych świadczeń określają odrębne przepisy.

§ 14. Tracą moc:

1) rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 8 sierpnia 1968 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego, okresów zatrudnienia za granicą i udzielania świadczeń z tytułu tych okresów oraz zbiegu świadczeń z tytułu zatrudnienia w Polsce ze świadczeniami z instytucji zagranicznych (Dz. U. Nr 32, poz. 230),

2) rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 10 września 1975 r. w sprawie podstawy wymiaru emerytury lub renty dla osób, które były zatrudnione za granicą (Dz. U. z 1975 r. Nr 32, poz. 177 i z 1977 r. Nr 26, poz. 112).

§ 15. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1980 r.

Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych:
M. Milczarek

16.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU MASZYN CIĘŻKICH I ROLNICZYCH

z dnia 21 stycznia 1980 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w stocznich morskich przy budowie i remoncie jednostek pływających

(Dziennik Ustaw z dnia 18 lutego 1980 r. Nr 5, poz. 13)

Na podstawie art. 208 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie ustala wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w morskich stocznich produkcyjnych i remontowych przy budowie i remontach jednostek pływających.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

1) jednostka pływająca — statek, prom, barkę lub inny obiekt pływający, budowlany lub remontowany w stoczni,

2) nadzór — czynności podejmowane bezpośrednio w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracownika wykonującego pracę w warunkach zagrożenia oraz w celu niezwłocznego udzielenia niezbędnej pomocy,

3) remont jednostki pływającej — prace konserwacyjne, naprawcze i modernizacyjne po awarii, w okresie gwarancyjnym, między rejsami oraz w celu uzyskania klasy rocznej i czteroletniej,

4) prace niebezpieczne — prace w miejscach, w których istnieje niebezpieczeństwo wybuchu, uduszenia, poparzenia, zatrucia, zapylenia, porażenia prądem elektrycznym, napromieniowania substancjami radioaktywnymi, utonięcia, upadku z dużej wysokości, a w szczególności: prace wewnątrz zbiorników, kanałów, studni, aparatów; prace w stacjach trans-

formatorowych, przy aparatach rentgenowskich i urządzeniach laserowych; prace pod wodą, na masztach, na zewnątrz burt; prace spawalnicze w pobliżu substancji łatwo palnych i wybuchowych; prace przy użyciu substancji żrących lub toksycznych; prace na wysokości, na rusztowaniach oraz prace transportowe i przeładunkowe, zwłaszcza wymagające ręcznego przenoszenia ciężarów.

§ 3. W stoczni należy zapewnić pracownikom ochronę przed ujemnym oddziaływaniem środowiska pracy oraz procesów produkcyjnych. W szczególności należy:

1) zapewnić sprawne technicznie i bezpieczne środki pracy,

2) zaopatrywać pracowników w odzież, obuwie robocze i ochronne oraz sprzęt ochrony osobistej odpowiednio do obowiązujących norm,

3) zapewnić środki konieczne do udzielenia pierwszej pomocy w razie wypadku przy pracy,

4) zapewnić odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne w miejscu pracy,

5) stosować środki konieczne do regeneracji sił pracowników zatrudnionych w trudnych warunkach atmosferycznych lub przy pracach wymagających szczególnego wysiłku fizycznego.

§ 4. Przy budowie i remoncie jednostek pływających może być zatrudniony wyłącznie pracownik, który:

1) odpowiada wymaganiom określonym w taryfikatorze kwalifikacyjnym dla danego stanowiska pracy,

2) został przeszkolony w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy na danym stanowisku pracy,

3) uzyskała orzeczenie lekarskie o dopuszczeniu do określonej pracy.

§ 5. W czasie każdej zmiany roboczej na jednostce pływającej powinien znajdować się pracownik przeszkolony w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz odpowiednio zaopatrzona apteczka.

§ 6. Jeżeli instrukcje obsługi maszyn, urządzeń i narzędzi, wydane przez producentów, określają szczegółowe wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, postanowienia tych instrukcji stosuje się dodatkowo.

§ 7. 1. Każdy pracownik jest obowiązany zaalarmować przełożonego o grożącym niebezpieczeństwie.

2. W razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia należy wstrzymać prace i podjąć niezbędne kroki w celu usunięcia zagrożenia.

Rozdział 2

Podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w stoczniach

§ 8. 1. Jednostki pływające oraz obiekty stałe znajdujące się na terenie stoczni powinny mieć zapewnioną dostępną łączność z pogotowiem ratunkowym, strażą pożarną, służbą bezpieczeństwa i higieny pracy oraz dyspozytorem stoczni.

2. Dyrektorzy stoczni ustalą wykazy komórek organizacyjnych, w których powinny znajdować się plany rozmieszczenia jednostek pływających i obiektów stałych na terenie stoczni.

§ 9. Przed przystąpieniem do budowy lub remontu jednostki pływającej należy opracować dokumentację rozmieszczenia sprzętu przeciwpożarowego, dróg ewakuacyjnych i sygnalizacji oraz tymczasowych instancji energetycznych, wody, gazów technicznych, wentylacji i ogrzewania jednostki.

§ 10. 1. Prace niebezpieczne i uciążliwe dla otoczenia powinny być w miarę możliwości wykonywane na zmianach o najmniejszym zatrudnieniu.

2. Rejon wykonywania prac niebezpiecznych należy oznakować odpowiednio do rodzaju zagrożenia.

§ 11. Przed przystąpieniem do prac niebezpiecznych mistrz obowiązany jest uzgodnić z kierującym budową lub remontem czas, termin i sposób wykonania tych prac oraz zapewnić nadzór nad ich realizacją.

§ 12. Po zakończeniu zmiany roboczej mistrz jest obowiązany sprawdzić, czy wszyscy pracownicy opuścili stanowiska pracy.

§ 13. 1. Ilość materiałów składowanych na jednostce pływającej, przeznaczonych do jej budowy lub remontu, powinna być ograniczona do niezbędnego minimum; ilość i miejsce składowania tych materiałów ustala kierujący budową lub remontem.

2. Odpady materiałowe i inne zbędne przedmioty powinny być usuwane z jednostki pływającej bezpośrednio po zakończeniu pracy, a najpóźniej po zakończeniu zmiany roboczej.

§ 14. 1. Środki i przedmioty pracy na jednostkach pływających powinny być przechowywane w sposób uniemożliwiający ich niekontrolowane przemieszczanie.

2. Zabronione jest pozostawianie materiałów, od-

padów, narzędzi i oprzyrządowania na rusztowaniach, w pobliżu otworów i łuków nie zabezpieczonych zrębnicami lub na krawędziach pokładów, a także w miejscach, w których mogłyby stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia pracowników.

§ 15. 1. Przed wydaniem pracownikowi urządzeń mechanicznych, oprzyrządowania i narzędzi zasilanych energią elektryczną należy każdorazowo sprawdzić ich sprawność oraz stan zabezpieczenia przeciwporażeniowego.

2. Urządzenia, oprzyrządowanie i narzędzia, o których mowa w ust. 1, powinny być poddawane okresowej kontroli stanu technicznego.

3. Napraw narzędzi mogą dokonywać wyłącznie pracownicy do tego uprawnieni.

§ 16. Nie wolno dokonywać napraw mechanizmów i urządzeń znajdujących się w ruchu, będących pod ciśnieniem lub napięciem prądu elektrycznego.

§ 17. Przed zamknięciem włazów lub napełnieniem zbiorników należy upewnić się, czy w zbiornikach nie ma ludzi.

§ 18. W pobliżu wejść na jednostkę pływającą oraz w zasięgu urządzeń dźwignicowych powinny znajdować się nosze przystosowane do transportu pionowego osób chorych.

§ 19. 1. W pomieszczeniach jednostek pływających powinna być zapewniona wentylacja i ogrzewanie.

2. W pomieszczeniach, w których nie można zapewnić skutecznej wentylacji, należy zaopatrzyć pracowników w niezbędny sprzęt ochrony osobistej.

§ 20. 1. Oświetlenie powinno zapewniać dostateczną widoczność stanowisk pracy, przejść, progów, stopni, uskoków, zagłębień, otworów i innych przeszkód oraz miejsc niebezpiecznych.

2. Rodzaj oświetlenia oraz sposób rozmieszczenia punktów świetlnych powinny zapewniać ochronę pracowników przed oślepieniem.

Rozdział 3

Transport wewnątrzstoczniowy

§ 21. 1. Drogi na terenie stoczni powinny być oznakowane i utrzymane zgodnie z zasadami ruchu na drogach publicznych, w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracy.

2. Na terenie stoczni powinny być wyznaczone i oznakowane drogi pożarowe.

§ 22. 1. Ruch samochodów osobowych na terenie stoczni powinien zostać ograniczony do niezbędnego minimum.

2. Szczegółowe zasady korzystania z dróg na terenie stoczni i wewnątrz pomieszczeń produkcyjnych, zapewniające bezpieczeństwo pracy, określają instrukcje stoczniowe.

§ 23. 1. Ciągi komunikacyjne na jednostce pływającej powinny być wyznaczane i rozbudowywane bieżąco w miarę postępu jej budowy lub remontu, zgodnie z dokumentacją konstrukcyjną tej jednostki. Przejścia, wejścia i wyjścia powinny być wykonane zgodnie z wymaganiami bezpieczeństwa pracy i bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

2. Otwarcie luki o zrębnicach niższych niż 0,75 m oraz inne otwory znajdujące się na jednostkach pły-

wających powinny być zabezpieczone w sposób chroniący pracowników przed możliwością upadku.

§ 24. 1. Nabrzeża basenów stoczniowych powinny być wyposażone w drabinki zejściowe, sięgające co najmniej 0,5 m poniżej średniego najniższego poziomu wody i rozmieszczone względem siebie w odległości nie przekraczającej 50 m.

2. Krawędzie doków i pochylni w miejscach, w których różnica poziomów przekracza 1 m, należy zabezpieczyć barierkami.

§ 25. Nabrzeża powinny być wyposażone w koła ratunkowe z linką rozmieszczone nie rzadziej niż co 50 m.

§ 26. 1. Schodnie, trapy, drabiny i pomosty, łączące jednostki pływające z ładem lub pomiędzy sobą, powinny być wykonywane zgodnie z dokumentacją techniczną, uwzględniającą przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy i bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Dopuszczalne obciążenie trapów i pomostów powinno być oznakowane w sposób trwały na widocznym miejscu.

2. Każda budowana lub remontowana w stoczni jednostka pływająca, której długość przekracza 30 m, powinna posiadać co najmniej dwa połączenia z ładem lub inną jednostką pływającą.

§ 27. Nawierzchnie placów przeznaczonych do prac montażowych i składowania materiałów, stanowisk do wodowania oraz nabrzeży powinny być utwardzone.

§ 28. 1. Kierowcy platform samobieżnych, poruszających się po terenie stoczni, powinni posiadać co najmniej kwalifikacje wymagane od kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 t oraz upoważnienie stoczni do prowadzenia tych pojazdów.

2. Kierowcy pojazdów mechanicznych, przeznaczonych do przewozu ładunków spakietyzowanych lub pojemników, powinni posiadać co najmniej kwalifikacje wymagane od kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym do 3,5 t.

3. Kierowcy żurawi samojezdnych, poza kwalifikacjami wymienionymi w ust. 2, powinni posiadać uprawnienia dźwignicowego.

§ 29. Urządzenia transportowe należy zabezpieczyć przed uruchomieniem przez osoby nie upoważnione.

§ 30. Dźwignica, w której kabina operatora jest usytuowana na wysokości ponad 30 m od poziomu ustawienia dźwignicy, powinna być wyposażona w pomocniczy dźwиг osobowy.

§ 31. 1. Przemieszczanie ładunków za pomocą urządzeń dźwignicowych powinno odbywać się z użyciem atestowanych zawiesi dobranych do ciężaru i kształtu tych ładunków.

2. Pojedynczych zawiesi linowych nie wolno wykonywać z lin współwitych.

3. Przedłużanie zawiesi przez ich łączenie jest dozwolone tylko za pomocą szakli.

4. Maksymalne obciążenie zawiesi połączonych w sposób określony w ust. 3 nie może przekroczyć najwyższego dopuszczalnego obciążenia roboczego zawiesia najłżejszego.

5. Zawiesia i podnośniki powinny być ewidencjonowane i poddawane okresowym badaniom stanu technicznego.

6. Stan techniczny lin i łańcuchów, zawiesi i pod-

nośników oraz należących do nich uchwytów i łączników powinien być sprawdzany w drodze oględzin zewnętrznych każdorazowo:

1) przed wydaniem do użytkowania — przez wydającego,

2) przed użyciem — przez użytkownika.

§ 32. 1. Zawiesia należy mocować do podnoszonych przedmiotów przez opasanie lub za pomocą uchwytów i szakli.

2. W miejscach styku z ostrymi krawędziami zawiesia powinny być chronione podkładkami zabezpieczającymi liny lub łańcuchy przed uszkodzeniem.

3. Łańcuchy lub liny opasujące ładunek należy układać bez węzłów i przekręceń. Zgięcia zawiesia linowego powinny być oddalone od końca pętli mocującej co najmniej o 0,3 m i znajdować się poza plotem.

4. Rodzaj i długość zawiesi używanych przy pracach transportowych powinny być określone w instrukcjach stoczniowych.

§ 33. Zabrania się użytkowania w transporcie pojemników i palet bez ważnych atestów.

§ 34. Podnoszenie i obracanie sekcji kadłuba lub innych elementów wielkogabarytowych oraz praca zespołowa dźwignic powinna być wykonywane pod nadzorem mistrza lub brygadzysty przeszkolonego w zakresie wykonywania tych operacji.

§ 35. Praca urządzeń dźwignicowych na zewnątrz pomieszczeń w temperaturze poniżej -20°C jest dozwolona tylko w wypadkach wyjątkowych, na podstawie odrębnej decyzji dyrektora stoczni.

§ 36. 1. Przy wykonywaniu operacji obracania sekcji kadłuba łączny ciężar podnoszonego ładunku i oprzyrządowania transportowego nie powinien przekraczać 80% dopuszczalnego udźwigu pojedynczej dźwignicy lub dopuszczalnego udźwigu sumarycznego dźwignic przy pracy zespołowej.

2. Przy przemieszczaniu sekcji kadłuba łączny ciężar podnoszonego ładunku i oprzyrządowania transportowego nie może przekraczać:

1) 85% dopuszczalnego udźwigu łącznego, jeśli operację wykonują suwnice pracujące zespołowo,

2) 90% dopuszczalnego udźwigu łącznego, jeśli operację wykonują żurawie pracujące zespołowo.

§ 37. 1. Żurawie pływające mogą pracować parami, jeśli szybkość wiatru nie przekracza 5 m/s, a pontony żurawi zostały umocowane w sposób uniemożliwiający ich ruchy poprzeczne i wzdłużne względem siebie.

2. Użycie do podnoszenia zespołowego dźwignic o różnych udźwigach dopuszczalnych wymaga zgody nadzoru dźwignicowego stoczni.

3. Przemieszczanie ładunków przy zastosowaniu zespołowej pracy dźwignic jest dozwolone tylko przy użyciu trawersów zapewniających obciążenie dźwignic w sposób równomierny lub proporcjonalny do udźwigu dopuszczalnego każdej z nich.

§ 38. 1. Manewr transportowania ładunku powinien być sygnalizowany.

2. Rusztowania i inne elementy znajdujące się w pobliżu podnoszonego lub opuszczanego ładunku, nie mogą znajdować się w odległości mniejszej niż 1 m od obwodu okręgu, jaki może zatoczyć najbardziej wysunięty element obracającego się ładunku.

§ 39. 1. Ręczne naprowadzanie zawieszonoego na dźwignicy elementu konstrukcyjnego jest dopusz-

czalnie wyłącznie przy jego montowaniu i tylko w ostatniej fazie transportu.

2. Wypadki, w jakich dozwolone jest ręczne nrowadzenie, o którym mowa w ust. 1, oraz wchodzenie pod lub na przedmiot zawieszony na dźwignicy, a także sposób zabezpieczenia pracowników, powinny być określone w instrukcjach stoczniowych.

§ 40. 1. Obowiązek zabezpieczenia transportowanych przedmiotów przed przesunięciem, przewróceniem lub wypadnięciem spoczywa na kierowcy i osobie kierującej operacją transportową.

2. Środki transportu kołowego, przewożące elementy, których rozmiary powodują przekroczenie obrysów skrajni dróg wewnętrzstoczniowych, powinny być pilotowane i oznakowane w sposób zapewniający bezpieczeństwo transportu.

§ 41. 1. Haki i zaczepy wolno mocować wyłącznie do uchwytów i otworów przewidzianych do tego celu w konstrukcji przedmiotu podnoszonego lub kadłubie jednostki pływającej.

2. Uchwyty służące do transportu przy montażu i dociąganiu sekcji oraz wieszaniu wciągników powinny być atestowane, a wielkość dopuszczalnego obciążenia powinna być na nich oznaczona w sposób widoczny i trwały.

3. Spawanie uchwytów nośnych może być wykonane przez spawacza posiadającego odpowiednie uprawnienia. Obok spawu powinny być odbite w sposób widoczny znaki rozpoznawcze spawacza i odbierającego.

Rozdział 4

Praca na wysokości

§ 42. Sposób wykonania rusztowań służących do celów montażowych lub transportowych na jednostkach pływających w budowie i remoncie powinna określić dokumentacja konstrukcyjno-techniczna.

§ 43. Rusztowania, których wysokość przekracza 1 m, oraz rusztowania służące do montowania i transportu ciężkich konstrukcji, niezależnie od ich wysokości, podlegają odbiorowi technicznemu w stoczni.

§ 44. Na rusztowaniach, w pobliżu przejść, w miejscach dobrze widocznych, powinny być wywieszone tablice informujące o przydatności rusztowania do eksploatacji oraz o wielkości maksymalnego dopuszczalnego obciążenia pomostów.

§ 45. 1. Rusztowanie z pomostem roboczym powinno być wyposażone w bariery ochronne i krawężniki, zabezpieczające ludzi i przedmioty przed upadkiem.

2. Odległość pomostu od kadłuba statku lub innej konstrukcji nie może przekraczać 0,1 m.

§ 46. Zabronione jest budowanie i rozbieranie rusztowań zewnętrznych na jednostkach pływających:

1) podczas burzy i przy wietrze o sile powyżej 5° w skali Beauforta,

2) w czasie gęstej mgły, gołoledzi, ciągłych opadów deszczu lub śniegu.

§ 47. Przy budowie i remoncie jednostek pływających nie wolno stosować rusztowań wiszących, mających konstrukcję nośną wykonaną z drewna lub lin.

§ 48. Przy pracach wykonywanych z ławek bosmańskich należy zachować wymagania dotyczące

prac niebezpiecznych i stosować sprzęt chroniący przed upadkiem z wysokości i utonięciem, a w szczególności: liny asekuracyjne, pasy bezpieczeństwa, kamizelki ratunkowe i inne urządzenia zabezpieczające.

§ 49. 1. Rusztowanie pływające może być dopuszczone do eksploatacji po uzyskaniu świadectwa stateczności i pływalności i jeżeli spełnione są wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy określone dla tych rusztowań.

2. Rusztowanie powinno być zamocowane w sposób wykluczający możliwość odsunięcia się od burty jednostki pływającej.

3. Przebywanie na pomostach roboczych rusztowania w czasie jego przemieszczania jest zabronione.

§ 50. Zabrania się wykonywania prac z kosztów i ławek bosmańskich oraz na rusztowaniach zawieszonych lub ustawionych na zewnątrz kadłuba jednostki pływającej:

1) podczas burzy lub przy wietrze o sile powyżej 5° w skali Beauforta,

2) przy temperaturze poniżej -10°C ,

3) w czasie gęstej mgły, gołoledzi, ciągłych opadów deszczu lub śniegu.

Rozdział 5

Instalacje energetyczne i gazów technicznych

§ 51. 1. Elementy służące do łączenia poszczególnych instalacji energetycznych i instalacji gazów technicznych powinny różnić się kształtem i sposobem łączenia w celu zabezpieczenia przed nie zamierzonym przyłączeniem do sieci będącej pod innym napięciem lub mylnym połączeniem złączy instalacji tlenowej, acetylenowej lub sprężonego powietrza.

2. Rurociągi i armatura instalacji gazów technicznych pary i wody powinny być oznakowane zgodnie z wymaganiami Polskich Norm.

§ 52. 1. Tymczasowe instalacje elektryczne powinny odpowiadać warunkom ochrony przeciwporażeniowej, przewidzianym dla urządzeń o napięciu do 1 kV.

2. W każdym wypadku stosowania urządzeń i instalacji tymczasowych, zasilanych prądem zmiennym o napięciu do 42 V, należy ocenić, czy w danych warunkach nie istnieje konieczność stosowania niezbędnego zabezpieczenia.

3. Do zasilania elektrycznych narzędzi i przyrządów montażowych, obrabiarek oraz urządzeń używanych do obsługi procesu budowy jednostek pływających wolno stosować napięcie przekraczające 42 V, pod warunkiem spełnienia wymagań ochrony przeciwporażeniowej, o których mowa w ust. 1.

§ 53. 1. Połączenia elastyczne, łączące tymczasowe instalacje znajdujące się na jednostce pływającej z rozdzielnicami lądowymi, powinny mieć taki zapas długości, aby podczas przechyłów jednostki i jej ruchów, spowodowanych pływami, nie nastąpiło zerwanie przewodów.

2. Tymczasowe instalacje elektroenergetyczne powinny być oznakowane w sposób trwały za pomocą tabliczek znamionowych, opasek metalowych lub w inny równorzędny sposób.

3. Uruchomienie i eksploatacja tymczasowych instalacji elektroenergetycznych i gazów technicznych na jednostkach pływających powinny odbywać się pod nadzorem pracownika uprawnionego do ich obsługi.

4. Rozdzielacze tlenu i acetylenu oraz punkty czerpania sprężonego powietrza na jednostce pływającej powinny być rozmieszczone w sposób umożliwiający ułożenie przewodów, tak, aby nie utrudniały swobodnego poruszania się pracowników po tej jednostce.

§ 54. 1. Umieszczenie na jednostce pływającej gazów palnych i tlenu w butlach jest dopuszczalne wyłącznie w czasie prób jednostki w morzu oraz w wypadkach awaryjnych za zgodą dyrektora stoczni.

2. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, użycie gazów w butlach wymaga określenia środków koniecznych do zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 55. Rozpoczęcie na jednostce pływającej prac spawalniczych lub palenia gazowego może nastąpić wyłącznie po uzyskaniu zgody kierującego budową lub remontem.

Rozdział 6

Stosowanie urządzeń wytwarzających promieniowanie

§ 56. 1. Prace przy użyciu izotopów promieniotwórczych oraz aparatury rentgenowskiej powinny być nadzorowane przez odpowiednio przeszkolone osoby, odpowiedzialne za stan ochrony przed promieniowaniem.

2. W wypadku jednoczesnego wykonywania w kilku miejscach prac, o których mowa w ust. 1, nadzór powinien być zapewniony we wszystkich miejscach wykonywania tych prac.

§ 57. 1. Urządzenie zawierające izotopy promieniotwórcze, z chwilą pobrania z miejsca przechowywania, powinno znajdować się pod nadzorem pracownika wyznaczonego spośród stałej obsługi tego urządzenia.

2. Transport aparatury zawierającej substancje promieniotwórcze powinien być wykonywany z zachowaniem szczególnej ostrożności oraz nadzorowany przez pracownika stale obsługującego tę aparaturę.

3. Szczegółowe wymagania bezpieczeństwa transportu, o którym mowa w ust. 2, określają instrukcje stoczniowe.

§ 58. Po zakończeniu na jednostce pływającej pracy przy użyciu urządzeń zawierających substancje promieniotwórcze urządzenia te powinny być niezwłocznie przeniesione do miejsca stałego przechowywania.

§ 59. W każdym wypadku stosowania na jednostce pływającej urządzeń laserowych należy uprzednio dostosować wydaną przez producenta instrukcję obsługi do istniejących w stoczni warunków wykonywania pracy.

Rozdział 7

Prace kadłubowe

§ 60. Pracowników zatrudnionych przy pracach na terenie otwartym należy zabezpieczyć przed opadami atmosferycznymi za pomocą zadaszeń, osłon tkaninowych lub wiat.

§ 61. Na przejściach prowadzących na powierzchni montażowe znajdujące się powyżej 0,3 m nad otaczającym terenem powinny być wykonane schody.

§ 62. 1. Przed przemieszczeniem lub obróceniem sekcji kadłuba jednostki pływającej należy sprawdzić:

- 1) prawidłowość wykonanych prac spawalniczych,
- 2) zgodność wykonania uchwytów z dokumentacją techniczną,
- 3) zwolnienie wszystkich połączeń sekcji z podłożem i podporami,
- 4) usunięcie z sekcji zbędnych uchwytów, klamer i innego sprzętu montowanego oraz ziemi, wody, lodu i śniegu,
- 5) ciężar sekcji,
- 6) przygotowanie stanowiska składowania lub montażu do ułożenia sekcji,
- 7) prawidłowość oświetlenia.

2. Zabrania się odwracania za pomocą dźwignicy sekcji, których długość w płaszczyźnie obrotu przewyższa wysokość podnoszenia tego urządzenia.

3. W razie wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa pracy przy przemieszczaniu sekcji, operację tę należy przerwać, a sekcję opuścić.

§ 63. 1. Stojaki i podpory sekcji powinny być wykonane i ustawione zgodnie z dokumentacją techniczną i mieć trwale oznaczoną nośność.

2. Odłączenie zawiesi po opuszczeniu sekcji może nastąpić po sprawdzeniu, czy sekcja jest prawidłowo ułożona.

§ 64. Przed przystąpieniem do przesuwania sekcji kadłuba przy użyciu liny należy zabezpieczyć:

- 1) poszczególne stanowiska pracy przed uderzeniem liny w razie jej zerwania,
- 2) pochylnię i strefę działania liny przed dostępem osób nie zatrudnionych przy przesuwaniu.

§ 65. 1. Ściągacze, podpory masztowe, odciągi i inne urządzenia służące do montażu sekcji kadłubów powinny być atestowane, a wielkość dopuszczalnego obciążenia powinna być oznakowana na nich w sposób widoczny i trwały.

2. Sprawność urządzeń, o których mowa w ust. 1, należy sprawdzać każdorazowo przed użyciem.

§ 66. Przy wazeniu elementów jednostki pływającej metodą podwieszania stosuje się odpowiednio przepisy § 62.

§ 67. Usunięcie w czasie montażu sekcji podpór, zawiesi i innych elementów służących do podtrzymywania sekcji może nastąpić wyłącznie na polecenie mistrza.

§ 68. 1. Obsługę bram, doków, pochylni, zapadni do wodowania oraz stacji pomp należy powierzać wyłącznie pracownikom odpowiednio przeszkolonym.

2. Z chwilą zamknięcia bram i wypompowania wody ze stanowiska do wodowania należy zapewnić nadzór nad bramami i stacją pomp oraz zabezpieczyć je przed dostępem osób nie upoważnionych.

§ 69. Dokumentacja konstrukcyjno-technologiczna prac wykonywanych w trakcie montażu jednostki pływającej powinna określać szczegółowe wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach montażowych.

§ 70. Przed wodowaniem jednostki pływającej lub jej części należy:

1) przeprowadzić analizę stateczności jednostki na wodzie,

2) przeprowadzić próby szczelności kadłuba oraz sprawdzić szczelność zamknięć otworów części podwodnej,

3) opróżnić zęzy i zbiorniki (z wyjątkiem konstrukcyjnie przewidzianych balastów),

4) usunąć z jednostki pływającej i stanowiska do wodowania odpady oraz zbędne przedmioty i urządzenia,

5) sprawdzić prawidłowość montażu elementów służących do wodowania jednostki pływającej,

6) dokonać niezbędnych zabezpieczeń przewidzianych w dokumentacji wodowania,

7) przygotować akwen do wodowania jednostki,

8) zabezpieczyć jednostki pływające i urządzenia znajdujące się na wodzie przed możliwością zerwania urządzeń cumowniczych podczas wodowania,

9) wydzielić teren dostępny wyłącznie dla osób zatrudnionych przy wodowaniu,

10) zapewnić na czas wodowania obecność w pobliżu pochylni karetki pogotowia z personelem medycznym oraz co najmniej jednej sekcji straży pożarnej w gotowości bojowej.

§ 71. 1. W czasie wodowania pracownicy biorący udział w wodowaniu podlegają wyłącznie osobie kierującej wodowaniem.

2. Kierujący wodowaniem oraz pilot powinni posiadać szczegółowy wykaz załogi biorącej udział w wodowaniu. Po przeprowadzeniu wodowania pilot powinien sprawdzić według wykazu zejście załogi z jednostki pływającej.

3. W czasie wodowania, na jednostkach pływających wodowanych z pochylni wzdłużnych, doków lub podnośników, mogą przebywać wyłącznie pracownicy obsługujący operację wodowania.

4. Kierujący wodowaniem powinien mieć zapewnioną bezpośrednią łączność z ładem i holownikami.

§ 72. Zabronione jest przebywanie ludzi na jednostkach pływających w czasie ich wodowania z pochylni zrzutowych za pomocą żurawia lub wózków.

Rozdział 8

Prace wyposażeniowe

§ 73. 1. Prace wyposażeniowe na zwodowanej jednostce pływającej mogą być podjęte dopiero po zapewnieniu bezpiecznej stateczności tej jednostki.

2. Ocenę stateczności jednostki pływającej w kolejnych fazach wyposażania należy przeprowadzać zgodnie z dokumentacją opracowaną na podstawie pomiarów wykonanych po wodowaniu: jednostki prototypowej, pierwszej jednostki nowej serii, jednostki ze znacznymi zmianami konstrukcyjnymi oraz każdej piątej jednostki serii.

3. Ustawianie na pokładzie jednostki pływającej ciężarów oraz przepompowywanie zbiorników, mogące mieć wpływ na jej stateczność, może nastąpić wyłącznie za zgodą kierującego budową lub remontem.

4. Przed przystąpieniem do przegłębienia jednostki pływającej należy sprawdzić, czy rozmieszczenie ciężarów nie spowoduje utraty stateczności poprzecznej tej jednostki.

5. W czasie trwania prac wyposażeniowych wykonywanych na jednostce pływającej znajdującej się na wodzie należy zabezpieczyć zawory zaburtowe, w szczególności kingstonowe, przed przypadkowym ich otwarciem przez osoby nie upoważnione.

§ 74. Prace przy użyciu sprężonych gazów niepalnych oraz hydrauliczne i pneumatyczne mogą wykonywać wyłącznie pracownicy posiadający odpowiednie kwalifikacje.

§ 75. Na elementach wyposażenia, montowanych przy użyciu podnośników lub urządzeń dźwigniowych, należy oznakować w sposób widoczny ich ciężar całkowity.

§ 76. 1. Włazy komunikacyjne, montażowe oraz przejścia stwarzające niebezpieczeństwo upadku powinny być zabezpieczone pokrywami, ogrodzeniem, barierkami lub w inny sposób chroniony przed upadkiem.

2. Pochylnie rufowe statków i konstrukcje z nimi związane powinny być zabezpieczone barierkami ochronnymi i krawężnikami. Jeżeli ze względów technicznych zabezpieczenie takie nie jest możliwe, zabrania się urządzania przejść w pobliżu pochylni.

§ 77. 1. Pontony używane przy pracach wyposażeniowych powinny być zaopatrzone w koła ratunkowe, liny i bosaki.

2. Jeżeli ponton jest bez nadburcia lub barierki ochronnej, pracownicy na nim zatrudnieni są obowiązani nosić kamizelki ratunkowe.

§ 78. Terminy i zakresy prowadzonych w pobliżu śrub napędowych i płetw sterowych powinny być uzgodnione z zespołami montującymi te urządzenia oraz zatwierdzone przez kierującego budową lub remontem.

§ 79. Podczas montażu maszyny sterowej płetwa steru powinna być zabezpieczona przed niekontrolowanym wychyleniem.

§ 80. Przed napełnieniem instancji jednostki pływającej należy:

1) przeprowadzić odbiór jakościowy montażu instalacji zgodnie z wymaganiami określonymi w dokumentacji technicznej,

2) zainstalować i wyregulować urządzenia kontrolno-pomiarowe i sygnalizacyjne, a urządzenia do awaryjnego otwierania lub zamykania zaworów zabezpieczyć przed dostępem osób nie upoważnionych,

3) zabezpieczyć pomieszczenia, w których następuje napełnianie instalacji gazami skroplonymi lub czynnikami chłodniczymi, przed dostępem osób nie zatrudnionych przy tych czynnościach.

§ 81. 1. Przed włączeniem napięcia do obwodu instalacji elektrycznej na jednostce pływającej należy:

1) przeprowadzić kontrolę jakości obwodu,

2) zabezpieczyć obwody nie uruchamiane przed dopływem prądu elektrycznego,

3) wyznaczyć stały nadzór nad uruchamianiem obwodami instalacji elektrycznej.

2. Włączenie napięcia może zostać dokonane po porozumieniu z kierownictwem budowy i pod nadzorem odpowiedzialnego mistrza montażu instalacji elektrycznej.

§ 82. 1. Przy podłączaniu jednostki pływającej do źródła prądu elektrycznego znajdującego się na łodzi podłączający powinien każdorazowo sprawdzić na wejściowych tablicach rozdzielczych biegunowość i kolejność faz przekazywanej energii elektrycznej.

2. Wykonywanie prac w oddanej do eksploatacji sieci elektrycznej po włączeniu napięcia dozwolone jest wyłącznie za zgodą odpowiedzialnego mistrza po odłączeniu obwodu od źródeł zasilania, wyjęciu z tablicy rozdzielczej bezpieczników, założeniu tablic ostrzegawczych, przeprowadzeniu koniecznych prac przygotowawczych i zwarciu faz obwodu.

Rozdział 9

Nakładanie powłok ochronnych, izolacyjnych i laminowanie

§ 83. Urządzenia techniczne i instalacje służące do oczyszczania powierzchni lub nakładania powłok ochronnych, znajdujące się pod ciśnieniem, powinny być stale kontrolowane przez służby dozoru technicznego stoczni.

§ 84. Powierzchnie i miejsca, w których występuje zagrożenie powodowane czyszczeniem za pomocą śrutowania, malowaniem natryskowym i myciem gorącą wodą powinny być odpowiednio oznakowane.

§ 85. 1. Wytrawianie materiałów hutniczych może być wykonywane na terenie otwartym, pod warunkiem zabezpieczenia miejsca wytrawiania przed dostępem osób postronnych.

2. Składowiska naczyń z kwasami służącymi do wytrawiania, urządzone na terenie, o którym mowa w ust. 1, powinny być wydzielone dodatkowym ogrodzeniem.

3. Przy wejściach na teren, o którym mowa w ust. 1 i 2, należy umieścić tablice ostrzegawcze.

§ 86. 1. Ładowanie materiałów hutniczych do wanieli, w których następuje wytrawianie na otwartym terenie, może odbywać się wyłącznie za pomocą pojemników i mechanicznych urządzeń dźwignicowych, zapewniających bezpieczeństwo pracy.

2. Wanny znajdujące się na terenie otwartym powinny być zaopatrzone w pokrywy.

3. Po zakończeniu pracy wanny należy zakryć.

§ 37. 1. W pomieszczeniach lub na terenie trawialni powinny być założone instalacje wodociągowe służące do zmywania i spłukiwania pomieszczeń i urządzeń.

2. W trawialniach powinny przebywać jednocześnie co najmniej dwie osoby, nie licząc stałej obsługi urządzeń dźwignicowych.

§ 88. Farby, mieszanki farb oraz chemikalia, przeznaczone do prac prowadzonych na jednostkach pływających, powinny być przygotowane na lądzie; wypadki niezbędnych, technologicznie uzasadnionych odstępstw mogą być określone w instrukcjach stocznych.

§ 89. 1. W czasie malowania zbiorników i pomieszczeń trudno dostępnych, z wyjątkiem drobnych prac malarskich (poprawek, uzupełnień), oraz w czasie pracy w pomieszczeniach, w których może pracować tylko jedna osoba, mistrz powinien zorganizować nadzór w celu ubezpieczenia osób pracujących z zewnątrz.

2. Jeżeli podczas laminowania, klejenia, wykonywania prac malarskich i innych wydzielają się składniki wybuchowe lub szkodliwe dla zdrowia, należy w otoczeniu prowadzonych prac wyznaczyć i odpowiednio oznakować strefy, w których przebywanie osób nie zatrudnionych, wykonywanie innych prac i posługiwanie się otwartym ogniem jest zabronione.

3. Na jednostkach pływających nie wolno malować ani laminować systemem natryskowym pomieszczeń mniejszych niż 15 m³.

4. Przy malowaniu systemem hydrodynamicznym węże doprowadzające farbę do pistoletów powinny być zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi.

5. W czasie przerw w pracy ciśnienie w przewodach pneumatycznych i hydraulicznych urządzeń natryskowych powinno być zredukowane do zera.

6. Instalacje i urządzenia do malowania i laminowania powinny być zabezpieczone przed gromadzeniem się ładunków elektrostatycznych przez ich uziemianie lub w inny skuteczny sposób.

§ 90. Składniki żywicy sztucznych używanych do laminowania należy przechowywać w pojemnikach wykonanych z materiałów nieiskrzących, ze szczelnymi pokrywkami.

§ 91. 1. Urządzenia zaopatrzone w palenisko, służące do podgrzewania substancji bitumicznych i innych, powinny być wyposażone w iskrochrony.

2. Naczynia, w których następuje podgrzewanie substancji określonych w ust. 1, należy osłonić przed przedostaniem się wody do wnętrza tych naczyń.

3. Urządzeń, o których mowa w ust. 1, nie wolno stosować na jednostkach pływających oraz ustawiać w pobliżu materiałów łatwo palnych.

4. Zabrania się przenoszenia roztopionych substancji, o których mowa w ust. 1, w naczyniach otwartych oraz po drabinach.

Rozdział 10

Próby jednostek pływających

§ 92. 1. Próby poszczególnych systemów, urządzeń i mechanizmów powinny odbywać się pod nadzorem mistrza.

2. Podczas przeprowadzania prób gaszenia siłowni i innych pomieszczeń na jednostce pływającej mogą znajdować się wyłącznie pracownicy uczestniczący w tych próbach.

3. W czasie przeprowadzania prób instalacji gaśniczych na jednostce pływającej powinna znajdować się w pogotowiu grupa ratownicza, wyposażona w sprzęt określony przez stocznnię w instrukcjach stoczniowych.

§ 93. 1. Pomieszczenia i rejony prób, w których istnieją zagrożenia bezpieczeństwa pracy, powinny być zabezpieczone przed dostępem osób nie zatrudnionych i oznakowane tablicami informacyjno-ostrzegawczymi.

2. Pomieszczenia, w których dokonywane są próby gaszenia, powinny być zabezpieczone przed wydostaniem się na zewnątrz czynników szkodliwych. Po przeprowadzeniu prób gaszenia należy pomieszczenia poddawać dokładnym zabiegom wentylacyjnym, a następnie sprawdzić stopień stężenia czynników szkodliwych.

3. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 2, powinny być zabezpieczone przed dostępem ludzi.

4. Rozpoczęcie prób, o których mowa w ust. 2, może nastąpić za zgodą kierującego budową lub remontem, po uprzednim uzgodnieniu ze służbami pracującymi w rejonie zagrożenia oraz po stwierdzeniu, że w rejonie tym nie znajdują się ludzie.

5. Podczas przeprowadzania prób pomieszczeń chłodzonych należy sprawdzić, czy w pomieszczeniach tych nie ma ludzi.

6. Po przeprowadzeniu prób instalacji gaśniczych urządzeń służące do awaryjnego uruchomienia tych instalacji należy zabezpieczyć przed dostępem osób nie upoważnionych.

§ 94. W czasie przeprowadzania prób należy:

1) zapewnić przebieg prób nie zagrażający nabrzeżom i obiektom stoczniowym lub portowym,

2) zabezpieczyć jednostkę pływającą dodatkowymi cumami,

3) zabezpieczyć przed zerwaniem cum inne jednostki pływające,

4) zabezpieczyć ster jednostki pływającej, a także stery jednostek pływających znajdujących się w pobliżu rejonu prób,

5) usunąć z akwenu stoczniowego przedmioty, które mogłyby zakłócić przebieg prób,

6) wywiesić tablice ostrzegawcze i tablice informujące jednostki przepływające obok o dokonywanej próbie.

§ 95. 1. W czasie prób obciążeń wytrzymałościowych na jednostce pływającej elementy obciążające powinny być zabezpieczone przed przesunięciem się lub upadkiem.

2. W czasie przeprowadzania prób prądnic oporniki prądu elektrycznego używane w tych próbach powinny być:

1) zabezpieczone przed dostępem osób nie upoważnionych,

2) wyposażone w niezbędne zabezpieczenia (w tym również przeciwporażeniowe) i urządzenia sygnalizacyjne,

3) nadzorowane przez wyznaczonego pracownika.

§ 96. Załoga jednostki pływającej oraz pozostałe osoby biorące udział w rejsie próbnym powinny mieć zapewnione odpowiednie warunki żywienia i wypoczynku oraz opiekę lekarską na miejscu.

§ 97. Przy przeprowadzaniu prób mechanizmów, urządzeń i instalacji stosuje się odpowiednio przepisy § 93 i 95.

§ 98. Miejsce wykonania namiarów dewiacyjnych i kompensacji kompasu, miejsce przeprowadzania prób: cyrkulacji, urządzenia kotwicznego i urządzeń połowowych określa kapitan jednostki pływającej.

§ 99. Prób maszyn i urządzeń przetwórczych mogą dokonywać tylko upoważnieni pracownicy armatora, producenta lub odpowiednio przeszkoleni pracownicy stoczni.

§ 100. Zabrania się wykonywania podczas rejsu próbnego prac, które zagrażają życiu załogi lub bezpieczeństwu jednostki pływającej.

Rozdział 11

Remonty jednostek pływających

§ 101. Przed podjęciem prac remontowych stocznia powinna sprawdzić wykonanie prac przygotowawczych obciążających armatora oraz ważność atestów urządzeń przejętych w użytkowanie.

§ 102. Decyzję o wejściu pracowników na jednostkę pływającą, która poddana była fumigacji, wydaje kierujący remontem, po uprzednim uzyskaniu

zgody właściwego państwowego inspektora sanitarnego lub innej upoważnionej jednostki.

§ 103. 1. Zezwolenie na wejście do zbiorników, w których znajdowało się paliwo, produkty naftowe, gazy lub ciecze szkodliwe dla zdrowia, wydaje kierujący remontem na podstawie świadectwa stwierdzającego usunięcie ze zbiornika substancji szkodliwych, wystawionego przez właściwe laboratorium pomiarowo-badawcze.

2. Mistrz jest obowiązany zorganizować nadzór w celu zapewnienia bezpieczeństwa i pomocy pracownikom wchodzącym do zbiorników, o których mowa w ust. 1.

§ 104. Przy pracach podwodnych wolno zatrudniać wyłącznie nurków lub płetwonurków posiadających udokumentowane uprawnienia do wykonywania tych prac.

Rozdział 12

Dokowanie i cumowanie jednostek pływających

§ 105. Każde dokowanie jednostki pływającej:

1) pasażerskiej,

2) należącej do marynarki wojennej,

3) której ciężar przekracza nominalną nośność doku,

4) która utraciła pływalność lub ma poważnie uszkodzony kadłub,

5) której normalne dokowanie jest utrudnione, należy przeprowadzić zgodnie z wydanymi przez stocznie instrukcjami technologicznymi, uwzględniającymi zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 106. Zabrania się przebywania na doku osób nie zatrudnionych przy dokowaniu oraz pracy żurawi dokowych w czasie zanurzania i wynurzania doku.

§ 107. Pomosty łączące jednostkę pływającą z dokiem należy wyposażyć w barierki i siatki ochronne.

§ 108. Na każdej zwodowanej jednostce pływającej powinien znajdować się trap sztormowy zawieszony od strony wody w sposób umożliwiający wejście na pokład tej jednostki.

§ 109. 1. Cumowanie powinno być wykonywane pod nadzorem kierownika zespołu cumowniczego.

2. Holowanie i przestawianie jednostek pływających wolno powierzać wyłącznie pilotom posiadającym odpowiednie uprawnienia.

§ 110. 1. Kierujący budową lub remontem obowiązany jest zgłaszać komórce organizacyjnej, odpowiedzialnej za cumowanie, wszelkie prace wymagające zmian w cumowaniu.

2. Podczas cumowania zabrania się przebywania osób nie upoważnionych w obrębie lin i urządzeń cumowniczych zarówno na pokładzie jednostki pływającej, jak i na nabrzeżu.

§ 111. Podczas każdej zmiany roboczej należy dokonać przeglądu stanu cumowania jednostek pływających oraz usunąć zauważone nieprawidłowości.

§ 112. Do urządzeń cumowniczych na pokładzie jednostki pływającej i na nabrzeżu powinien być zapewniony wolny dostęp.

§ 113. 1. Ilość i wymiary lin cumowniczych, mocujących jednostkę pływającą do nabrzeża w okresie budowy, powinny odpowiadać wymaganiom eksploatacyjnym dotyczącym tej jednostki, przewidzianym w dokumentacji technicznej.

2. Do cumowania jednostek pływających należy używać wyłącznie pachołków i przewłok specjalnie przeznaczonych do tego celu na pokładach oraz pachołków i pierścieni znajdujących się na nabrzeżu.

§ 114. Podczas sztormu w każdym zamkniętym akwencie stoczniowym powinien znajdować się co najmniej jeden holownik oraz brygada cumowników.

Rozdział 13

Przepisy końcowe

§ 115. 1. Szczegółowe wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy w stocznjach przy budowie i remoncie jednostek pływających określają stoczniowe instrukcje technologiczne i stanowiskowe.

2. Instrukcje, o których mowa w ust. 1, powinny określać w szczególności terminy i zakres badania stanu technicznego maszyn, urządzeń, narzędzi i oprzyrządowania, sposób użycia sprzętu ochrony

osobistej i innych zabezpieczeń, tryb odbioru i dopuszczania do eksploatacji instalacji maszyn i urządzeń oraz sposób wykonywania nadzoru na poszczególnych stanowiskach pracy.

§ 116. W sprawach dotyczących budowy i remontu jednostek pływających, nieuregulowanych w rozporządzeniu, stosuje się odpowiednio przepisy o bezpieczeństwie i higienie pracy, dotyczące prac wykonywanych w poszczególnych gałęziach gospodarki, wymienione w instrukcji stoczni.

§ 117. Pracownicy zatrudnieni przy pracach wykonywanych w stocznjach morskich przy budowie i remoncie jednostek pływających powinni być zapoznani z przepisami rozporządzenia i instrukcji, określających szczegółowe zasady wykonywania poszczególnych rodzajów prac.

§ 118. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 31 marca 1980 r.

Minister Przemysłu Maszyn Ciężkich i Rolniczych:
F. Adamkiewicz

17.

ZARZĄDZENIE Nr 22 MINISTRA PRACY, PŁAC I SPRAW SOCJALNYCH

z dnia 24 grudnia 1979 r.

w sprawie zasad tworzenia i gospodarowania funduszem płac oraz premiowania pracowników jednostek przemysłu drobnego

(Dziennik Urzędowy Ministerstwa Pracy, Płac i Spraw Socjalnych
z dnia 17 stycznia 1980 r. Nr 1, poz. 1)

Na podstawie § 11 ust. 1 pkt 2 uchwały nr 167/79 Rady Ministrów z dnia 31 października 1979 r. w sprawie zasad systemu ekonomiczno-finansowego uspołecznionego przemysłu drobnego, zwanej dalej „uchwałą” zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. W jednostkach uspołecznionego przemysłu drobnego, o których mowa w uchwale, wprowadza się:

1) zasady tworzenia i gospodarowania dyspozycyjnym funduszem płac, stanowiące załącznik nr 1,

2) zasady premiowania pracowników inżyniersko-technicznych, ekonomicznych i administracyjno-biurowych stanowiące załącznik nr 2.

2. Ilekroć w załącznikach nr 1 i 2 do zarządzenia jest mowa o:

1) ministrze — należy przez to rozumieć również

kierownika urzędu centralnego, zarząd centralnego związku spółdzielczego oraz dyrektora zjednoczenia (jednostki równorzędnej) w zakresie udzielonych mu uprawnień,

2) wojewodzie — należy przez to rozumieć również prezydenta miast stopnia wojewódzkiego,

3) przedsiębiorstwie — należy przez to rozumieć jednostki uspołecznionego przemysłu drobnego objęte uchwałą,

4) dyrektorze przedsiębiorstwa — należy przez to rozumieć również zarząd spółdzielni.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania z mocą od dnia 1 stycznia 1980 r.

Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych:
M. Milczarek

Załączniki do zarządzenia Nr 22 Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 24.XII.1979 r. (poz. 1)

Załącznik Nr 1

ZASADY TWORZENIA I GOSPODAROWANIA DYSPOZYCYJNYM FUNDUSZEM PŁAC

§ 1. Dyspozycyjny fundusz płac w jednostkach uspołecznionego przemysłu drobnego, w zależności od rodzaju produkcji, możliwości jej rozwoju i wzbogacenia struktury asortymentowej, może być ustalony według następujących rozwiązań:

1. Rozwiązanie A

1) Wielkość dyspozycyjnego funduszu płac danej jednostki wynika z jej rocznego planu działalności, akceptowanego przez właściwego ministra lub pre-

zesa zarządu centralnego związku spółdzielczego w odniesieniu do jednostek planu centralnego lub wojewodę — w odniesieniu do jednostek planu terenowego.

2) Przy akceptowaniu planu działalności danej jednostki w zakresie funduszu płac należy opierać się na:

a) założonej zmianie poziomu i struktury asortymentowej produkcji sprzedanej z uwzględnieniem jej pracochłonności,

b) ogólnych wytycznych w zakresie kształtowania polityki płac w układzie regionalnym i branżowym.

3) Wzrost funduszu płac, o którym mowa w pkt 1, w stosunku do roku ubiegłego, nie może powodować pogorszenia rentowności działalności gospodarczej jednostki w stosunku do rentowności z roku ubiegłego.

4) Fundusz płac, o którym mowa w pkt 1, ulega podwyższeniu lub pomniejszeniu w zależności od wzrostu lub spadku wartości (ilości) produkcji sprzedanej ujętej w planie, przy zastosowaniu ustalonego przez ministra, wojewodę, prezesa zarządu centralnego związku spółdzielczego współczynnika korekty.

5) Współczynniki korekty funduszu płac, o którym mowa w pkt 4, powinny wynikać z relacji pomiędzy planowanym przyrostem produkcji i przyrostem funduszu płac. Przy ustalaniu współczynników korekty funduszu płac należy również uwzględnić wpływ zmian cen na wartość produkcji.

Jako mierniki produkcji dla ustalenia współczynników korekty funduszu płac należy przyjmować:

— jednostki naturalne w przypadku produkcji jednorodnej,

— sprzedaż produkcji w cenach realizacji lub

— wartość sprzedaży produkcji własnej robót i usług pomniejszonej o podatek obrotowy i wartość materiałów, a powiększonej o dotacje przedmiotowe.

W stosunku do jednostek świadczących usługi należy stosować jedynie miernik netto.

6) Przekroczenie funduszu płac, ustalonego zgodnie z postanowieniami pkt 1 i 4, powoduje pomniejszenie funduszu premiowego według zasad określonych przepisami uchwały nr 44 Rady Ministrów z dnia 7 kwietnia 1978 r. w sprawie zasad ustalania i bankowej kontroli funduszu płac (Monitor Polski nr 14, poz. 47).

7) Do dyspozycyjnego funduszu płac wchodzi składniki, o których mowa w § 4 uchwały nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac (Monitor Polski nr 43, poz. 212) z wyłączeniem:

— wynagrodzeń wypłacanych poza planowym funduszem płac, zgodnie z postanowieniami uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie wynagrodzeń wypłacanych poza planowym funduszem płac (Monitor Polski nr 43, poz. 211),

— nagród i zapomóg przyznanych przez ministra,

— wynagrodzeń w złotych wypłacanych w kraju pracownikom oddelegowanym za granicę, jeśli efekty ich pracy nie wpływają na wysokość dochodów uzyskiwanych ze sprzedaży w macierzystym zakładzie pracy,

— funduszu premiowego tworzonego z zysku,
— funduszu na podróże służbowe,
— wynagrodzeń z zakładowego funduszu nagród, z funduszu nagród, z czystej nadwyżki w spółdzielniach.

8) W szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z produkcją bardziej pracochłonnych wyrobów niż w roku ubiegłym, zwłaszcza podejmowania i rozwoju produkcji opartej w większym stopniu na surowcach odpadowych wymagających uszlachetniania, a wpływających na pogorszenie rentowności działalności jednostki — minister, wojewoda, prezes zarządu centralnego związku spółdzielczego może zwolnić daną jednostkę z warunku nie pogorszenia rentowności, przy wzroście funduszu płac.

2. Rozwiązanie B

1) Wielkość dyspozycyjnego funduszu płac wynika z iloczynu przeciętnego stanu zatrudnienia w roku obliczeniowym oraz ustalonej przez ministra, wojewodę prezesa zarządu centralnego związku spółdzielczego przeciętnej płacy, wyliczonej w oparciu o składniki wymienione w ust. 1 pkt 7 łącznie z kosztami podróży służbowych, a z wyłączeniem wynagrodzeń wypłacanych z funduszu płac uczniów oraz stypendiów pracowniczych i fundowanych oraz wynagrodzeń za pracę nakładczą.

2) Przy ustalaniu poziomu przeciętnej płacy, nie powodującego progresywnego obciążenia na rzecz budżetu minister, wojewoda, prezes zarządu centralnego związku spółdzielczego powinien brać pod uwagę warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 2—3 (rozwiązanie A), a także potrzebę zapewnienia odpowiednich relacji pomiędzy przyrostem produkcji i przyrostem funduszu płac.

3) Przekroczenie dyspozycyjnego funduszu płac ustalonego zgodnie z pkt 1 podlega progresywnemu obciążeniu na rzecz budżetu. Progresywne obciążenie potrącone jest z zysku netto danej jednostki (po opodatkowaniu podatkiem dochodowym, a przed podziałem na fundusz premiowy i fundusz rozwoju).

4) Progresywne obciążenie na rzecz budżetu, o którym mowa w pkt 3 naliczane jest według następującej tabeli:

Przekroczenie dyspozycyjnego funduszu płac	Obciążenie zysku
do 1%	150%
pow. 1 do 2%	200%
pow. 2 do 3%	250%
pow. 3 do 4%	300%
pow. 4 do 5%	350%
pow. 5%	400%

Obciążenie nalicza się w sposób składany, oddzielnie dla każdego przedziału.

§ 2. W zakresie zasad tworzenia i gospodarowania dyspozycyjnym funduszem płac oraz zasad kształtowania funduszu płac uczniów i funduszu płac nakładców obowiązują ogólne przepisy.

ZASADY PREMIOWANIA PRACOWNIKÓW INŻYNIERYJNO-TECHNICZNYCH, EKONOMICZNYCH I ADMINISTRACYJNO-BIUROWYCH

§ 1. 1. W przedsiębiorstwach tworzy się z zysku netto fundusz premii przeznaczony na premie dla pracowników inżyniersko-technicznych, ekonomicznych i administracyjno-biurowych, zwanych dalej pracownikami.

2. Wysokość rocznego odpisu na fundusz premii określa iloczyn zysku netto i normy udziału funduszu premii w tym zysku.

§ 2. 1. Normę udziału funduszu premii ustala się jako stosunek sumy faktycznie wypłaconych w 1979 r. pracownikom premii z zysku i z planowego osobowego funduszu płac — do kwoty zysku planowanej na 1980 r.

2. Suma premii, o której mowa w ust. 1, stanowiąca w stosunku do sumy rocznych płac zasadniczych pracowników wynikającej z planu techniczno-ekonomicznego na 1980 r.

1) mniej niż 25% — może być podwyższona do tej wysokości,

2) więcej niż 25% — może być utrzymana w dotychczasowej wysokości.

3. Norma udziału funduszu premii (§ 2 ust. 1) ulega odpowiedniemu przeliczeniu w razie:

1) przeznaczenia części funduszu premii na zwiększenie płac zasadniczych,

2) wprowadzenia w roku poprzedzającym rok, za który dokonuje się obliczeń lub od 1 stycznia roku obliczeniowego — zmian uprawniających do korekty zysku zgodnie z odrębnymi przepisami.

4. Przeliczenie normy udziału funduszu premii z tytułu określonej zmiany wyłącza przyjęcie tej zmiany do dokonywania korekty zysku.

§ 3. 1. Fundusz premii w wysokości wynikającej z ustaleń zawartych w § 1 i 2 tworzy się po zatwierdzeniu i weryfikacji w przepisany trybie rocznego sprawozdania finansowego.

2. Jeżeli kwota funduszu premii wynikająca z rozliczenia jest większa niż jego kwota wyjściowa, przedsiębiorstwo przeznacza część przyrostu na rezerwowy fundusz premii, nie mniej jednak niż 10% przyrostu.

3. Kwotę wyjściową funduszu premii ustala się jako iloczyn wskaźnika przyjętego zgodnie z postanowieniami § 2 ust. 2 oraz sumy faktycznych płac zasadniczych pracowników w roku obliczeniowym.

4. Wysokość rezerwowego funduszu premii nie może przekraczać kwoty wyjściowej funduszu premii.

5. Rezerwowy fundusz premii przeznaczony jest na uzupełnienie kwot funduszy premii przeznaczonych na wypłatę premii celem wyrównania wysokości wypłat premii w poszczególnych latach w razie pogorszenia zysku netto.

§ 4. 1. Przyrost funduszu premii powyżej jego kwoty wyjściowej przeznaczony do wypłaty podlega obciążeniu na rzecz budżetu w następującej wysokości:

Liczba kolejna podziału	Przedziały przyrostu funduszu premii	Wysokość obciążenia kwoty przyrostu w przedziałach
1	powyżej 2 do 5 punktów	15%
2	powyżej 5 do 10 punktów	40%
3	powyżej 10 punktów	70%

Obliczenia według podanej tabeli stawek obciążenia dokonuje się w sposób składany, oddzielnie dla kwot w poszczególnych przedziałach przyrostu, przy czym przez 1 punkt rozumie się kwotę stanowiącą 1% sumy rocznych płac zasadniczych pracowników wynikającej z planu techniczno-ekonomicznego.

§ 5. 1. Fundusz premii zmniejszony o obciążenia na rzecz budżetu podlega sankcjom za przekroczenie planowanego funduszu płac w rozumieniu przepisów uchwały nr 44 Rady Ministrów z dnia 7 kwietnia 1978 r. w sprawie zasad ustalania i kontroli bankowej funduszu płac (Monitor Polski nr 14, poz. 47).

2. Kwoty nie wypłaconego funduszu premii z tytułu zastosowania sankcji za przekroczenie rocznego funduszu płac, podlegają przekazaniu do budżetu Państwa.

§ 6. 1. Fundusz premii pozostały po zastosowaniu sankcji za przekroczenie planowanego funduszu płac dzieli się między pracowników, z tym że wskaźniki premii dyrektora przedsiębiorstwa, jego zastępców i głównego księgowego, nie mogą przekraczać wskaźnika premii pozostałych pracowników o więcej niż 5 punktów, przy czym przez 1 punkt rozumie się kwotę stanowiącą 1% płacy zasadniczej tych pracowników.

2. Warunkiem wypłaty premii członkom kierownictwa jest wykonanie wyznaczonych zadań premii (nie więcej jak dwóch). Zadania stanowiące warunek wypłaty premii powinny być dostosowane do specyfiki przedsiębiorstwa i ważnych w danym okresie zadań gospodarczych.

3. Wypłaty premii pozostałym pracownikom dokonuje się w oparciu o wewnętrzne regulaminy premiowania zatwierdzone w obowiązującym trybie.

4. Zadania premiowe oraz zasady zmniejszenia premii indywidualnych w razie niewykonania tych zadań, ustala dla członków dyrekcji — organ nadrzędny nad przedsiębiorstwem, na podstawie wytycznych ministrów, wojewodów, prezesów zarządów centralnych związków spółdzielczych.

5. Kwoty premii nie wypłaconych z powodu niewykonania zadań premii podlegają odprowadzeniu do budżetu Państwa.

§ 7. 1. Na poczet rozliczenia rocznego dokonuje się zaliczkowych odpisów na fundusz premii za I, II i III kwartał, przy czym o kwotę odpisu zmniejsza się zysk przedsiębiorstwa.

2. Odpisy zaliczkowe, o których mowa w ust. 1, nie mogą przekraczać 25% kwoty wyjściowej funduszu premiowego.

3. Wyплаты premii są dokonywane za:

1) I, II i III kwartał — po sporządzeniu sprawozdania kwartalnego za dany kwartał,

2) IV kwartał w połączeniu z premiami z przyrostu funduszu premiowego po zatwierdzeniu i weryfikacji rocznego sprawozdania finansowego.

4. Jeżeli kwota funduszu premiowego przeznaczanego do wypłaty za dany rok jest mniejsza niż suma wypłaconych w tym roku zaliczek, nadpłata zmniejsza rezerwy funduszu premii przedsiębiorstwa, a w razie jego braku fundusz premii roku następnego.

§ 8. 1. Wysokość premii wypłacanych po zakończeniu roku oraz premii zaliczkowych zatwierdza dla:

1) członków dyrekcji przedsiębiorstwa — organ nadrzędny nad przedsiębiorstwem,

2) pozostałych pracowników przedsiębiorstwa — dyrektor przedsiębiorstwa.

2. Wysokość premii dyrektora przedsiębiorstwa, jego zastępcy i głównego księgowego, przysługujących za dany rok może przekraczać wysokość ich premii wyjściowych o taki procent, o jaki wzrósł fundusz premii do wypłaty za ten rok ponad kwotę wyjściową tego funduszu.

§ 9. 1. Pracownicy w tym również członkowie dyrekcji mogą być pozbawieni premii za dany okres w całości lub w części, jeżeli nie wywiązywali się należycie z obowiązków wynikających z zakresu ich działania.

2. Potrącenia premii, o których mowa w ust. 1, mogą być przekazane na rezerwy funduszu premii przedsiębiorstwa lub przeznaczone na wypłatę premii dla innych pracowników objętych tymi zasadami.

§ 10. Podstawę ustalania wysokości wskaźników premii wyjściowych oraz podziału funduszu premiowego do wypłaty stanowi zakładowy regulamin premiowania, zatwierdzony w obowiązującym trybie.

INSTYTUT WYDAWNICZY CRZZ — Warszawa, ul. Spasowskiego 1/3

Informacji o warunkach prenumeraty udzielały oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” i urzędy pocztowe.

Cena prenumeraty: kwartalnie — zł 10.—, półrocznie — zł 20.—, rocznie — zł 40.—

Sprzedż egzemplarzy numerów zdezaktualizowanych, na uprzednie pisemne zamówienie, prowadzi Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28.